

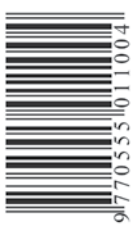
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1161-1162 Цена 90 динара 2.5 KM 1-15. август 2015. године

ISSN 0555-0114

У Храму Светог Саве

У спомен на мученички страдању царску породицу Романов, 17. јула 2015. у Храму Св. Саве на Врачару, Патријарх Српски је служио Св. Арх. Литургију уз саслужење П. Г. епископа: шабачког Лаврентија, банатског Никанора, врањског Пахомија, рашко-призренског Теодосија, крушевачког Давида, топличког Арсенија и јегарског Јеронима. Светој Литургији је присуствовао и Епископ ваљевски Милутин.

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 10. јула 2015. у Патријаршији српској у Београду гђу Кристин Моро, амбасадора Републике Француске у Србији.

Патријарх Иринеј уприличио је 13. јула 2015. у Патријаршији српској у Београду пријем за децу из Русије, Бугарске и ратом захваћених области Украјине.

Патријарх српски Иринеј је са радошћу благословио почетак рада „Школе пријатељства“, коју већ петнаести пут организује НВО „Наша Србија“.

Патријарх Српски примио је 14. јула 2015. у Патријаршији српској у Београду др Ефраима Зурофа, директора Центра „Симон Визентал“ у Јерусалиму. Пријему су присуствовали Епископ славонски Јован, председник Одбора Св. Арх. Сабора за Јасеновац и председник Комисије за Меморијални комплекс Старо Сајмиште; свештеник Владимир Вранић, секретар Кабинета Патријарха Српског, као и Ненад Кузмановић.

Његова Светост је примио 16. јула 2015. у Патријаршији српској у Београду делегацију из Јерменије коју

су чинили Епископ јерменски за Румунију Датево, Гатик Галачијан, амбасадор Јерменије у Грчкој, и Самвел Ајвазјан, председник Јерменске заједнице у Србији.

Патријарх српски Иринеј је примио 21. јула 2015. у Патријаршији српској у Београду пуковника др Сашу Милутиновића, начелника Одељења за веру Војске Србије.

На Петровдан

На Петровдан, 12. јула 2015, Црква Св. апостола Петра и Павла у Котежу је прославила храмовну славу. Светом Арх. Литургијом, у присуству многобројних парохијана, началствовао је Патријарх Иринеј. У току богослужења Патријарх је рукоположио вероучитеља Мирослава Митровића у чин ђакона.

У манастиру Св. Христифора

Његова Светост је посетио 16. јула 2015. манастир Св. мученика Христифора у Мислођину, Архиепископија београдско-карловачка.

У краљевском двору

Патријарх српски Иринеј присуствовао је 19. јула 2015. свечаној вечери у Краљевском двору поводом прославе 70. рођендана престолонаследника Александра Карађорђевића.

Свечаности су присуствовали многобројни великодостојници из целог света, представници политичког, јавног и културног живота наше земље, чланови саветодавних тела круне и пријатељи и поштоваоци краљевске породице.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1161–1162

2

Активности Патријарха

4

Егзодус више од 200.000 Срба

О. Стојановић

5

У спомен на царску породицу

6

Свети мученик Јован Владимир

О. Стојановић

8

Разговор са Архиепископом охридским Јованом

Био сам неправедно оклеветан, суђен и осуђен

Разговарала Славица Лазић

11

Разговор са јерејем Александром Совиљем

Психотерапија и/или духовно старање

Разговарала Саша Велимир

14

Отимање српске духовне баштине на Косову и Метохији

др Александар Раковић

16

Основе монашког живота (други део)

Схиархимандрит Јелисеј

18

Ко је мајка Светога Саве?

Јереј Александар Бојовић

20

Свети равноапостолни Методије (први део)

др Ксенија Кончаревић

24

Молитва као вербална икона (други део)

Проф. др Валерије Лейахин

28

Философија у Колоси (Кол. 2, 8) (први део)

др Предраг Драгићуновић

30

Онај Који Јесте

Бојан Бошковић

32

Како нас је видео А. Рајс (36)

Пријатељ који је учинио све

Анђоније Ђурић

34

Хвала савезницима (I)

36

Носите бремена један другог!

38

О послушности

Пројођакон Зоран Андрић

40

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:

Хиландарска икона Пресвете Богородице Тројеручице**Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић**

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац**Оперативни уредник**
Срећко Петровић**Секретар редакције**
Снежана Крућковић**Фотограф**
Ђакон Драган С. Танасијевић**Лектор и коректор**
Ђорђе Остојић**Чланови редакције**
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Изази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP, авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број: 145-4721-71 Марфин банка Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број: Intermediary Deutsche Bank GmbH, Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10 Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500708000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve, Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113

Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavljje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата
pravoslavlje.crb ; www.pravoslavljje.rs

web:

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломинка 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс. 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Графичка припрема овог, 1161–1162. броја Православља, завршена је у уторак, 28. јула 2015. године у 14.00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

20 година од хрватске
злочиначке акције „Олуја“

Егзодус више од 200.000 Срба

Четвртог августа ове године навршава се 20 година од почетка бруталне војне операције „Олуја“ у којој је на подручју Републике Српске Крајине у Хрватској убијено и нестало око 2.000 Срба, а протерано око 220.000. Тог врелог четвртог августа 1995. године хиљаде деце остало је без својих колевки, хиљаде породица без својих огњишта, хиљаде људи без најмилијих... Злочини њихових прогонитеља, остали су некажњени.

јале сарадњу с Међународним судом за ратне злочине у Хагу, тврдећи да је реч о легитимној војној операцији против побуњеника. Званични став Хрватске био је да није било разлога да Срби који нису били умешани у ратна дејства напусте то подручје.

Око 3.200 старих и немоћних, који нису хтели или нису могли да напусте огњишта, на силу су интернирани у логоре за цивиле. Крајина је опустошена, опљачкана, па порушена и запаљена. Нису били поштеђени ни црквени, културни, историјски српски, као ни антифашистички споменици.

Хашки трибунал је јула 2001. отпечатио оптужницу против пензионисаног хрватског генерала Анте Готовине који је био командант те операције.

Годину дана раније, том суду су се предала друга двојица генерала, Иван Чермак и Младен Маркач, који су оптужени за прогон, депортације и присилно премештање, пљачку, безобзирно разарање насеља, убиства, нехумана дела и окрутан третман током и након операције „Олуја“.

Готовина је осуђен на 24, а Младен Маркач на 18 година затвора, док је генерал Иван Чермак ослобођен кривице. У новембру 2012, Апелационо веће Хашког трибунала ослободило је хрватске генерале Анту Готовину и Младена Маркача кривице за прогон српског становништва из Книнске Крајине 1995. поништивши првостепену пресуду, након чега су они пуштени из притвора.

Према коначној пресуди, операција „Олуја“ није била удружени злочиначки подухват у циљу протеривања Срба из Книнске Крајине.

Обележавајући „Олују“, Хрватска се ове године определила за велику прославу и војну параду у Загребу, на коју је позвала све европске и атлантске земље. Министар иностраних послова Владе Републике Србије Ивица Дачић је тим поводом изјавио да ту нема шта да се слави и да је та војна акција имала ужасне последице по српски народ.

О. Стојановић

Српске православне цркве у Хрватској, стање црквених објеката након изгона		
Епархија	Срушено	Оштећено
Далматинска	– 14 црква – 1 парохијски дом	– 36 црква – 12 парохијских домова – 1 манастир
Загребачко-љубљанска	– 10 црква – 5 парохијских домова	– 28 црква – 7 парохијских домова – Митрополијска резиденција (Загреб)
Горњокарловачка	– 9 црква – 8 парохијских домова	– 18 црква – 7 парохијских домова
Славонска	– 39 црква – 25 парохијских домова	– 40 црква – 15 парохијских домова – Епархијска резиденција (Пакрац)
Осјечко-пољска и барањска	– 14 црква – 6 парохијских домова	– 34 црква – 8 парохијских домова

Извор: Веритас

У војној операцији „Олуја“, која је трајала три дана, од 4. до 7. августа 1995. године, на подручју Републике Српске Крајине у Хрватској убијено је и нестало око 2.000 Срба, а протерано око 220.000.

У наставку акције у БиХ, операцијом „Маестрал“, хрватске и муслиманске снаге убиле су још 655 и прогнале око 125.000 српских становника из Босне и Херцеговине.

Са територије Републике Српске Крајине кренуле су избегличке колоне ка Србији и Републици Српској у којима је било више од 200.000 људи. На путу су их стално нападали хрватска артиљерија и војно ваздухопловство. Остали су само цивили, углавном старији и немоћне особе, и они су били изложени терору и после формалног завршетка операције „Олуја“ 7. августа.

За време Туђмановог режима, хрватске власти су негирале оптужбе о етничком чишћењу и одби-

Четири века дома Романових
– буђење сећања

У спомен на царску породицу

О. Стојановић

Изложбу „Четири века дома Романових – буђење сећања“ отворили су, 17. јула 2015. године, Његова Светост Патријарх српски Иринеј и председник Србије Томислав Николић у присуству више црквених великодостојника, званица из јавног и политичког живота Србије и много верног народа.

Тим поводом Патријарх српски Иринеј је рекао: „Данас се сећамо велике династије која је четири стотине година водила руски народ и сећамо се једног трагичног догађаја велике царске породице Николаја Другог, која је на данашњи дан 17. јула 1918. године мученички пострадала за веру.“

Председник Николић је рекао да је изложба истинско буђење сећања на царски дом Романових и да би је требало схватити као почетак стицања слике о њиховој историјској улози, односу према православним земљама и братском осећању према Србима, као и о борби руских царева са светским силама за слободу и самосталност малих народа.

Историчари кажу да је цар Николај гајио изузетну наклоност према Србији и српском народу. У време његове владавине, на двору је живело више Срба, а кћерка српског краља Петра била је удата за једног од Романових. Две кћерке црногорског краља Николе такође су биле удате за Романове.

Било је потребно две године да се, уз помоћ задужбине Карла Буле, царског фотографа из доба Николаја II Романова, формира изложба његових радова, која је ексклузивна, како за Србију, тако и за Русију.

Реч је о 500 оригиналних фотографија, које су историјски преглед догађаја у Русији током чети-

ри стотине година владавине чувене породице. Ту су и репродукције сликарских дела, насталих пре изума фотографије.

Током владавине Романових, српски народ са Русијом повезују бројне нити, посебно за време ратова за ослобођење и независност, односно Великог рата, када је Николај II стао у заштиту Србије, у време када јој је претило уништење.

Царска династија Романов је владала Русијом од 1613. до Октобарске револуције. Након што је абдицирао 2. марта 1917. године, Николај је са породицом протеран у Тоболт, где су живели у „солидним условима“. После бољшевичке револуције у октобру исте године, њихови животи су постали пакао.

У летње вече, 16. јула 1918, цар Николај II, царица Александра и њихово петоро деце извучени су из својих кревета и одведени у подрум куће у којој су се налазили, где су бачени у окове. Тада је, без суђења, побијено седамнаест чланова породице Романов.

Године 2000. Руска Православна Црква је канонизовала цара Николаја II и погубљене чланове породице; њихов празник је 17. јула, те је отварању изложбе претходила Света Архијерејска Литургија, коју је у Храму служио Патријарх српски Иринеј.

Изложба је конципирана као подсетник и скуп визуелних бележака које указују на чињеницу да је период владавине Романових оставио дубок траг у историји не само Руског царства, већ и читавог света.

Хиљадугодишњица мученичке смрти

Свети мученик Јован Владимир

О. Стојановић

Владимир је остао: и преселио се на небо и остао на земљи; на небу слављен од ангела и светитеља, на земљи слављен од људи. Бог му је прославио и душу и тело.

Еп. Николај Велимировић, *Читанка о Светоме краљу Јовану Владимиру*

Свети мученик Јован Владимир, краљ српски (празнује се 22. маја /4. јуна) је небески заштитник града Бара. Три су основна знамења његовог безмало хиљадугодишњег духовног присуства на нашим просторима: остаци манастира Пречисте Богородице Крајинске код Остроса, најстаријег споменика словенске културе на нашим просторима у којем су се мошти Св. Јована налазиле до 1215, кад су пренесене у манастир Шин Ђон код Елбасана (данас се мошти Светог Јована Владимира налазе у Саборној цркви у Тирани, где је и седиште Албанске Православне Цркве); Крст Св. Јована Владимира који вековима чува породица Андоровић из села Микулићи подно Румије и вековни обичај изношења Крста Светог краља на врх планине Румије за Тројчиндан.

Житије Светог Јована Владимира

Јован Владимир (970–1016) је од око 990. до 1016. године био владар Дукље, најистакнутије српске кнежевине тог доба. Његова владавина се одвијала током дуготрајног рата између Византије и Бугарског царства. Покушао је савезништвом са Византијом да заштити своју земљу од бугарског цара Самуила, али је овај

Тројар, л. 4.

Крст светли који ти се јавио с небеса, проповедао си свима, просветливши јасно народе, славни Владимире, проливањем крви своје украсио си се, удостојио непропадљивих почаста, стојећи пред Светом Тројицом, зато се смелошћу моли за нас Христу Богу нашем.

ипак освојио Дукљу, а њега утаменичио у Преспи. Према *Љетопису њоша Дукљанина*, Самуилова кћерка Теодора је заволела заробљеног кнеза, и молила оца да је уда за њега. Самуило је дао Косару за жену Јовану Владимиру, и свог новопеченог зета вратио на дукљански престо, давши му притом да као његов вазал влада и Драчем. Владимир је био признат као побожан, праведан и саосећајан владар. По смрти Самуиловој,

његов синовац Јован Владислав, последњи бугарски цар, издаје наредбу да Јована Владимира на превару убију. Одсечена му је глава испред једне цркве у Преспи 22. маја 1016. године.

Крст Светог Јована Владимира

Крст који је по предању онај на коме се Јован Владислав криво заклео, а Јован Владимир био погубљен, традиционално се чува у породици Андоровић из Вељих Микулића код Бара. По Андоровићима, тако је већ вековима. Андоровићи наводе да је крст, од тисовог дрвета, окован у сребро у Венецији, вероватно крајем XVI века. На путу за Венецију и назад чувала га је велика пратња. Дужина му је 45cm, ширина 38cm, дебљина 2,5cm, а на његовом доњем крају углављена је кугла од месинга у коју се ставља штап кад се крст носи. Сваке године на Тројчиндан крст Светог Јована Владимира се пред литијом износи на врх планине Румије. Учесници у овој светковини окупљају се у Вељим Микулићима дан раније у поподневним сатима. Изношењу крста претходи богослужење у Цркви Светог Николе у Вељим Микулићима, које почиње у поноћ. После Литургије креће се у поход стрмом стазом ка 1593 метра високом врху Румије.

Цара Самуила је наследио син Гаврило Радомир, али он је кратко владао: њега и његову жену убио је 1015. његов брат од стрица Јован Владислав, и преузео власт над Бугарским царством. Владислав је сматрао да ће ојачати свој положај ако поубија све такмаце и Самуилове рођаке, те ради о глави и Јовану Владимиру. Стога му шаље гласнике са захтевом да дође у Преспу, али Владимир одбија да то учини. Након тога му шаље златни крст на коме се заклео да му неће учинити никакво зло, а дукљански кнез на то одговара:

„Знамо да Господ наш Исус Христос, који је за нас страдао, није био распет на златном или сребрном, већ на дрвеном крсту. Зато, ако је твоја вера права, и ако су твоје речи праве, пошаљи ми по свештеним лицима дрвени крст, па ћу доћи, будући да се, вером и врлином нашега Господа Исуса Христа, уздам у животворни крст и драгоцену дрво.“

Два епископа и један пустињак дођоше Владимиру, дадоше му дрвени крст, и потврдише да се цар заклео на том крсту. Владимир га пољуби, стави га у своја њедра, и с малом пратњом крену у Преспу. Чим је стигао тамо уђе у једну цркву да се, по свом обичају, помоли Богу. Изашао је из цркве држећи у рукама онај дрвени крст, а пред самим црквеним вратима га оборише војници кривоклетног Владислава и одсекоше му главу; било је то 22. маја 1016. године.

Култ у народу

Владимиров култ се касније појављује на широкој територији које је далеко надмашила деловање историјског Владимира. Територије на којима се распростирио Владимиров култ обухватају пределе данашње Црне Горе, Македоније и Албаније.

Свети краљ у књижевности

Владимирово житије у *Љетопису ђоја Дукљанина* обрадио је Павле Ритер Витезовић у *Vita et martyrium B. Vladimiri, Croatiae regis* (*Живојш и мучеништво блаженој Владимира, краља Хрватске*), штампаној 1705. у Загребу. Андрија Качић Миошић, инспирисан Владимировим житијем у овом летопису, саставио је „Писму од краља Владимира“ коју је уврстио у своје дело *Разговор ујодни народа словинскоја*, објављено средином 18. века. У њој је Качић у десетерцу опевао Владимирово тамновање, љубав између њега и Косаре, Самуилов благослов њиховог брака и свадбу. У Будиму је 1829. објављена драма *Владимир и Косара* Лазе Лазаревића. Истоимени либрето за оперу излази из пера Петра Прерадовића средином 19. века. Јован Владимир је присутан у трагедији *Владислав*

Јована Стерије Поповића. Стојан Новаковић пише о њему у свом делу *Први основи словенске књижевности међу балканским Словенима*, објављеном 1893. г.

У склопу збирке романсираних хроника *Из књија староставних* Стевана Сремца, издате 1903, налази се и хроника „Владимир Дукљанин“. Из исте године је песма „Владимир и Косара“ бугарског песника Кирила Христова. Књаз Никола га спомиње у својој драми у стиховима *Балканска царица*, у песми „Похвала Зети“. У Београду је 1925. издата *Чишанка о Светио-ме краљу Јовану Владимиру*, коју је приредио Епископ Николај (Велимировић). Уметнички лик Јован Владимира присутан је у другом

делу трилогије *Самуил* бугарског писца Димитра Талева, објављене 1965. године. Опевали су га и српски писци новије генерације Милован Витезовић и Момир Војводић.

Прослава јубилеја

Од пре неколико година је установљена и свечана литија улицама града на празник Светог краља, а од 2005. организује се и читав низ духовних и културних свечаности под називом: „Дани Светог Јована Владимира“.

Будући велики саборни храм чија је изградња при крају у најужем градском језгру Бара биће посвећен Светом Јовану Владимиру.

У саопштењу за јавност Светог Архиепископског Сабора Српске Православне Цркве донетом на редовном овогодишњем заседању у Београду, стоји између осталог и одлука „да се на нивоу Српске Православне Цркве, а не само на локалном или регионалном нивоу, достојно прослави велики јубилеј – хиљаду година од мученичке смрти Светог Јована Владимира, највећег српског владара из предзнамјеничког периода (1016–2016). Разне духовне и културне манифестације почеће већ ове године, а завршна свечаност биће, ако Бог да, идуће године.“

Крст на Румији (фото: <http://spc-bar.me>)

Кондак, гл. 8.

Као драгоцену ризницу, и извор што тече земљом и даје здравље, даде нам се тело твоје свештено, које дарује исцељење од разних болести, и божанску благодат свима који му с вером приступају, стога весело кличемо, радуј се Јоване Владимире, славни мучениче.

Разговор са Његовим Блаженством Архиепископом
охридским и Митрополитом скопским Господином Јованом

Био сам неправедно оклеветан, суђен и осуђен

Разговарала Славица Лазих

У својој књизи *Слобода у затвору* Архиепископ Јован сведочио је о страдању – свом, пастве и јерархије Охридске Архиепископије, који нису побегли од страдања, већ су га издржали. Његово сведочење Христа Васкрслог међу тамничким решеткама је по промислу актуелизовање подвига у мученичком етосу новог миленијума. Верујемо да ова књига јасно и сликовито говори, као живо сведочанство, да када победимо страх, постајемо слободни хришћани у којима живи Христос.

Управо Вам је изашло друго издање књиге *Слобода у затвору* коју сте написали током тамновања у злогласном затвору Идризово. Има ли слободе у затвору, да ли сте мислили на слободу од смрти?

– Мислим да слободе има свуда, па чак и у затвору, свакако уколико човек сам себе не пороби. Уколико пак, сам себе пороби, онда нигде неће бити слободан. Слобода је духовна категорија, она није само физичко стање. Најбоље би било да човек буде и духовно и физички слободан, али то се не подудара често. Многи људи су физички слободни, али су духовно поробљени и живе живот као да су нечији робови, или робови самих себе. Мало је људи који су духовно слободни, а још је мање оних који су духовно слободни, али су телесно поробљени. Ето, управо црпећи теме из набројаних варијаната написао сам књигу *Слобода у затвору*.

Током протеклих 13 година, злостављани сте, затварани, живели у прогонству и били утамничени осам пута. Показали сте спремност да пострадате за истину. Које искушење Вам је било најтеже?

– Истина је да сам задњих 13 година заиста имао велика искушења. Када бих покушао да се сетим које је, ипак, било најтеже, то не бих могао без бола у грудима и сузама у очима. Не знам да ли је то било када ме је један од начелника полиције репетираним пиштољем на силу извлачио из зграде Митрополије у Велесу 2002. године, или када су рушили већ саграђену цркву 2004. године. Да ли је то било када су маскирани разбојници наговорени од тајних служби у Републици Македонији упали у кућу мојих родитеља 2004. године и ошишали косе затеченим монахињама, а затим запалили кућу, или пак када су ми скидали подрасник када сам улазио у затвор 2005. године и када су се договарали да ли треба да ми обрију и браду и ошишају косу? Са болом се сећам и док су ме водили на суђења из затвора, везаних руку, или док су спроводили судске поступке у којима смо унапред знали да ће пресуда бити осуђујућа. Ништа мање није било тешко када су ме понижавали запослени у затворском обезбеђењу, или када ми се упокојио отац, а мени су одобрили само 24 сата за сахрану. Не могу да заборавим када су нам бесправно и незаконски конфисковали црквену имовину, или пак када су осудили на условне затворске ка-

зне осамнаест припадника Православне Охридске Архиепископије, међу којима моју рођену мајку и сестру. Ако користим метафору Јована Богослова рекао бих да кад бих набрајао све, не би стало у свим књигама света. Али ако ипак треба да издвојим једно искушење, издвојићу притисак који ми је на многе начине вршен у затвору да напустим Републику Македонију, моју земљу, уз обећања да ћу одмах бити ослобођен. Помињем ово можда зато што је било међу задњима, али сматрам да је по интензитету било најјаче. Велико је то искушење да знаш да једино од тебе зависи да ли ћеш изаћи из затвора или остати непредвидиво дуго. Ретко који затвореник добија такву шансу, али са друге стране и ретко ко има толико много мотива да одбије то, као што сам ја урадио. Они који су ми нудили и вршили притисак превидели су то да ја не одлучујем само о ономе што је на моју корист, него да испуњавам вољу и одлуке Божије о томе шта је најбоље за Цркву.

Да ли је Ваша одлучност и спремност да до краја останете верни Светом Предању Православне Цркве променила тежак положај верника, монаштва и архијереја које припадници расколничке организације у сарадњи са македонским државним врхом прогањају, спречавајући постојање и живот канонске Цркве у Републици Македонији? Има теолога који кажу да је Ваше Вјерују решило проблем раскола у Македонији?

Извор: спц.срб

– Мени је непријатно када треба да објашњавам да постоји прогон Цркве у 21. веку. Црква је прошла многа гоњења кроз протеклих 20. векова од како постоји, и не само што је опстала после свих тих гоњења, већ је она из таквих искушења излазила сјајнија, савршенија и чвршћа. Гонити Цркву у 21. веку указује само на две ствари – или је онај које гони изван свих историјских, културних и друштвених збивања па не зна да Цркву нико и никада није победио, или може бити да прогања Цркву из злурядости без обзира на то што је можда свестан да је никад не може победити. Без обзира на то где да сместите прогонитеље Охридске Архиепископије, сасвим је јасно да се Црква опет прославила. На видуку је да се раскол коначно реши, па је тако све трагично што нам се догодило било плодотворно за сазревање коначног решавања раскола.

Били сте заточени са тридесет затвореника у једној ћелији, осуђених због најсуровијих дела. Ако човек нема теолошко уверење и љубав за Христа, да ли је сужњу теже? Да ли сте имали прилику да видите драматичну борбу са Богом, сусрет и општење са Богом оних који су у тим тешким условима били без вере?

– Много пута је показано, рекао бих и доказано да људи без вере у Бога много теже пролазе кроз животна искушења. Када говорим о вери, не говорим просто о веровању да Бог постоји, већ о вери да

где се налазе. Тако, верујући људи и у затвору много лакше подносе сурове и рекао бих мизерне услове. Али таквих је људи, барем у затвору Идризово, код Скопља, било врло мало. Било је затвореника који су сматрали да је Бог неправедан и да је неправедно што су затворени. Тамновао сам и са онима који су себе сматрали безгрешним, а све остале грешницима који заслужују Божју казну. Трећи су знали да су грешни, али нису имали никакву жељу да се поправе. Волели су лагодан живот о коме маштају многи, а не само криминалци. Али искрено речено, врло је тешко бити верујући човек у затвору Идризово. Тамо као да је све постављено да те деморалише, да те омалодуши, да те обесмисли. Чини ми се да се то не ради намерно, већ са једне стране због мизерног материјалног стања у коме се налази затвор, а са друге стране из немања програма о ресоцијализацији затвореника.

Ваше страдање је сликовито подсетило хришћане да су подвиг у свакодневном животу и подвижничко усхођење према Богу пут у лествици саборности и јединства. Да је сведочење истине призив и дужност. Али, како сте се смиравали и како сте прихватили страдање знајући да сте због очигледне неправде оклеветани и распетии?

– Моја вера ми је помогла да лакше поднесем страдање. Јединство Цркве је достојно да осмисли људски живот, па тако и када се подноси страдање због тог и таквог

смисла, Бог даје снаге да се оно и издржи. Нисам ја ни први ни последњи у овом свету неправедно оклеветан, суђен и осуђен. У Цркви је много људи који су били неправедно осуђени, а неки од њих су и мученички умрли, почевши од самога Христа. Када човек има молитву Цркве и подршку Цркве он много лакше подноси страдање, бол и распеће. Молитва Цркве има ту тајанствену моћ да олакша сваки бол и свако страдање. Сагласно тиме и моја молитва није била да ми Бог олакша муку, него да ми да благодат да могу да поднесем ту муку.

У затвору сте били без мантије и владичанских инсигнија, ни сте могли да се причешћујете, биле су Вам забрањене посете најближих и лекарска нега. Како сте осећали благодат која Вас је штитила и јачала, како сте побеђивали гнев према онима који су Вас утамничили?

– Сила Божија управо се у немоћи људској показује, писао је Апостол Павле. То су многи пре мене у свом искуству потврдили, али сваки човек добија шансу у животу да провери ову велику истину. Благодат је предивни дар Божији који показује све своје савршенство и пуноћу управо у људској слабости. Јер, кад је човек јак он не осећа такву потребу за помоћи са стране као што је то потребно слабоме. Нити тражи, нити моли, нити пак очекује благодат. Али човек који зна своју слабост и осећа своју немоћ, много лакше може да распозна тај предивни дар Божији који називамо благодат. А што се тиче гнева против оних који су ме неправедно затворили, то је већ посебна прича. То ми је била најтежа борба у затвору. Већа него са затворском мизеријом, већа него са понижавањима и омаловажавањима, већа него са неизвесностима. Не могу са сигурношћу да кажем да сам коначно победио гнев, али сам сигуран да сам се борио и сигуран сам да никад не треба престајати борити се са гневом, јер свако добро дело, чак и оно са

вршено може да пропадне, уколико се не победи мржња према онима који су нам учинили неправду.

Какав извештај сте поднели Сабору о стању слобода православних верника Охридске Архиепископије?

– Већ годинама уназад извештај који подносим Светом Архиепископском Сабору Српске Православне Цркве по тој тачки је непромењен. Нажалост, у Републици Македонији нема верских слобода, али не само верских него после ове задње политичке кризе сви виде да нема ни политичких слобода, о чему сам одавно говорио. Република Македонија, у срцу савремене Европе, само је декларативно демократска, али владавина права и верске слободе уопште се не практикују. Под таквим условима врло је тешко за све вернике Православне Охридске Архиепископије. Али, то је наш крст којим се спасавамо. Нека нам само Бог буде на помоћи. Надам се да ћемо некако издржати.

Да ли по питању раскола тзв. МПЦ и даље влада општа сагласност у Православним Црквама?

– Ниједна Православна Црква не признаје Македонску Православну Цркву, а ја мислим да не може ни бити другачије. Раскол у Македонији није ни од јуче ни од прекјуче, он траје већ скоро 50 година. Све Цркве су имале прилику да се упознају са разлозима тог раскола и, као што је познато, нико не може подржати МПЦ у њеним пучистичким дејанијима. У Цркви се све добија уз благослов и канонским путем, не револуцијом и пучем.

Има ли наговештаја да македонске власти омогуће регистрацију Охридске Архиепископије? Да ли је суд за људска права у Стразбуру, коме сте упутили молбу донео решење?

– Не, нема никаквих наговештаја да би власти у Републици Македонији регистровале Охридску Архиепископију. Суд за људска права још није донео решење о томе, али чак и кад би донео сматрам да би власти у Македонији урадиле све да то избегну. На крају крајева није регистрација нешто што је најважније, нека нас само оставе на миру, да у миру служимо Богу, па друго како хоће. Јасно је свима да ми постојимо и без регистрације од стране те владе која у 21. веку гони хришћане.

Да ли се број свештеника и верника Охридске Архиепископије смањило током Вашег утамничења и какав је њихов духовни живот у Македонији данас? Како Ви и Ваши Архиепископије успевате да очувате јединство а знамо да је Црква прогоњена?

– Напротив. Број свештеника и верника се повећава. Нашој Цркви приступају свесни и савесни хришћани, они који су већ сазрели и који су спремни да трпе и гоњења. Они су сами свесни да је јединство Цркве смисао живота са Богом. Без јединства са Богом и без јединства са телом Његовим, које је Црква, човек губи сваки смисао постојања. Пошто су верници Охридске Архиепископије потпуно свесни тога, није нека велика тешкоћа очувати јединство међу њима, чак и под околности ма прогона у коме се налазимо већ годинама уназад.

Да ли је македонска јавност упозната са суштинском раскола и истином о лажним оптужбама против Вас? Постоји ли опасност да грађани Македоније, изложени вишегодишњој расколничкој демагогији коју подупиरे државни врх, ту саблазан историје објективизују и потпуно прихвате као историјску нужност? Да ли је хришћанство у Македонији поробљено духом актуелних догађања?

– Јавност у Македонији је под огромним утицајем средстава информисања која су под директним утицајем владајуће политике. Тек однедавно појавили су се неки покушаји да се одређени медији ослободе канџи власти која их је чврсто притиснула. А власт нас је без икаквог правог разлога прогласила за издајнике македонштина. Ми наравно нисмо нешто посебно заинтересовани за ту болесну и извитоперену националшовинистичку теорију, али ми смо становници Македоније и волимо своју земљу јер то нам је отаџбина. Е сад, неко је умислио да је њему Македонија више отаџбина него нама па је узурпирао право да нас назива издајником. Све то показује једну незрелост, не само друштвену, не само културну, већ и државотворну, што се управо и видело и ових дана кад је у Македонији избила велика друштвена и политичка криза.

Једна од омиљених мисли Владике Николаја је да народ кроз своје мученике и жртве постаје зрео и зна да цени Божију милост. Предстоји сурова борба која тражи жртве и патњу – да ли је народ спреман за тај пут подвига?

– Охридској Архиепископији приступају свесни и савесни хришћани, они који су већ сазрели и који су спремни да трпе гоњења, затварања, али и сваки други пут подвига. ■■

Разговор са јерејем Александром Совиљем, духовником
параклиса Св. Луке Архиепископа Симферопољског
при Војномедицинској академији

Психотерапија и/или духовно старање

Разговарала Саша Велимир

Можете ли нам рећи нешто о Вашем теолошком и психотерапеутском образовању, односно школовању?

– После завршене средње медицинске школе студирао сам паралелно медицину и теологију. Јасно могу да одредим да сам се већ као врло млад определио за то, сматрајући та два знања најважнијим, дакле знање о Богу и знање о човеку. Тражење одговора у младости, директан сусрет на клиници већ у медицинској школи са животом, тј. рађањем, болестима и сутоном живота само ме је учврстио у томе. Дипломирао сам на Богословском факултету, мастер сам теологије и своје богословско образовање завршио сам под менторством блаженопочившег драгог нам професора др Радована Биговића. Докторанд сам на Медицинском факултету у Београду, из области јавног здравља. На Институту за ментално здравље у Београду обавио сам четворогодишње образовање из системске породичне терапије, са стицањем звања породичног терапеута. Важно је поменути и вишегодишње усавршавање кроз лични процес из области аналитичке психологије.

Какво је Ваше пређашње и садашње професионално искуство?

– Пре него што сам постао свештеник радио сам као здравствени радник прво на Институту за психијатријске болести „Лаза К. Лазаревић“ Клиничког центра Србије, на тадашњем Одељењу за психозе младих, а потом стекао петнаест

година професионалног искуства у Специјалној болници за болести зависности „Драјзерова“ на Одељењу за алкохолизам и политоксикоманије као и на одељењима за опијатске зависности. Сада сам свештеник и духовник параклиса Светог Луке

Архиепископа Симферопољског при Војномедицинској академији.

Однос психологије и религије је врло сложен, креће се од потпуног оспоравања, преко игнорисања до међусобног надопуњавања и прожимања. Какав је Ваш став о томе?

– Однос психологије и религије је сте сложен, комплексан, он заправо произлази из самог односа религије и науке као такве. Психологија је често од осталих дисциплина, нарочито природних наука спочитавана, односно оспоравана научност, те она од почетка двадесетог века улаже велике напоре не би ли се доказала и по сваку цену методолошки утемељила као наука што је често своди на психометрију. Наука (психологија) све више постаје нека врста религије у нашој култу-

ри, људи је сматрају силом и снагом која може да излечи скоро сваку тешкоћу, проблем. Питање је, дакле, како психологија/наука и религија могу да раде заједно на проблемима човека данас с обзиром на то да прва (наука) поседујући практич-

но знање и приступ истини (са малим и) потискује религију у област митологије сматрајући често да она обитава негде на небесима одвојена од реалног живота. У суштини се, пак, може тврдити да управо наука у свом савременом виду вуче корене из религије (хришћанске теологије). Оснивачи савремене науке Њутн, Лајбниц, Декарт били су истовремено и теолози. Историјски гледано,

наука је дете теологије. Дете је порасло и побунило се против своје мајке. Наука и религија кренуле су различитим путевима и свака је рекла оној другој: „Ниси ми више потребна!“ (1. Кор. 12). Дихотомија је јасна и свеприсутна. Дубоко верујем да само путем комплементарности наука/психологија и религија могу успешно да се баве проблемима данашњег човека. Веза психологије са религијом је много дубља, органска и свепрожимајућа и покушаћемо је сагледати. Надам се да је данас ситуација помало другачија. И психолози и теолози су увидели штету од ригидних граница и ушанчавања.

Многи данас одговоре на питање морала, смисла постојања и устројства међуљудских односа траже у науци, уметности ➔

и љубави. Шта Ви мислите о томе, као човек кога прожима знање из теологије и психологије?

– Данашњи човек је, у суштини, посветовњачени човек. Не постоји ниједно подручје људског живота у коме се секуларизација не одражава: у свим врстама уметности, књижевности, етици, архитектури, па и у религији. Наступила је потпуна секуларизација духа. Чак и бројне религије које постоје у свету данас нису у стању да је потисну. Напротив, религије, а посебно западно хришћанство, напуштају своје мисије, циљеве и вредности и потчињавају се циљевима и вредностима секуларизма. Социолози се углавном слажу да су узроци појаве секуларизације били индивидуализам и рационализација живота. Човек постмодернитета, дакле, брани се и штити стварањем свог малог интимног света среће, слободе и независности! Јер, барем је ту он још једино господар властитог живљења и постојања. Друго су све златни кавези и купљена ропства. Са друге стране, синкретизам, комерцијализација и медијализација су учиниле своје, па су многи озбиљни, забринуте теолози и социолози са правом поставили питање да ли је споменута индивидуализована вера још уопште нека религија или се свет данас налази пред сасвим новом појавом нерелигиозне религије која је само успешнија кад се продаје под именом религије. Ове глобалне појаве у широком замаху не заобилазе ни ове наше просторе, но православље задржава своју свежину, аутентичност и духовност захваљујући свом литургијском етосу.

Колико Вам је као психотерапеуту помогло теолошко образовање и, са друге стране, колико Вам знање и искуство психотерапије значи на садашњој позицији свештеника и духовника?

– Овде, дакле, залазимо у веома изнијансирано поље односа пастирског старања и психотерапије. Господ је, према Апостолу Петру, Ар-

хипастир. Као такав Он обавља пастирске послове и даје нам пример како то чинити. Познато нам је да је Он најпре лечио телесно болесне, те се његова пастирска активност прво доводи у везу са лекарским послом. Господ исцељује и категорију болесника који се карактеришу као „бесомучни“, „месечари“ тј. епилептичари, махнити итд. Тако је Господ, како је приказан у Јеванђељима и психотерапеут у узвишеном смислу, који исцељује сваку душу, враћајући јој њено духовно здравље, кроз које она поново проналази своју везу с Богом и, коначно, своје истинско духовно блаженство и назначење. Тако су и ученици Господњи, као настављачи Његовог дела, задобили лекарску и психотерапеутску моћ. Господ им је изричито заповедио: „Болесне исцељујте, губаве очистите, демоне изгоните“ (Мт. 10, 1.5–8). Дакле, чиниоци који доприносе генези душевне болести су поред соматско биолошких, ендогених, социјалних – егзогених, етичких итд. у првом реду метафизички! Душевна болест јесте последица пада, што уводи онтолошки аспект читавог проблема односа пастирског старања и психотерапије. Одатле пастирско дело има свој корен у блаженом стању човека пре пада и има задатак да врати човека Богу. Насупрот томе, психотерапеутска пракса развијала се након човековог пада као последица пропадања телесног и душевног људског чиниоца. Створена из болних последица пада, има улогу да телесно и душевно помогне „оболелом“ човеку! Суштина је ова, када је дакле природно душевно владање једног човека болесно, то значи да је и натприродни, духовни живот у опасности. Пастир има обавезу и дужност, напослетку заповест, да ради на лечењу душевних болести. Да би обављао те дужности, пастир треба да стекне образовање из психологије, за потребе свог деловања, а посебно психотерапеутског послања које му је сам Господ наменио.

Колико Вам је знање и искуство психотерапије значило у

конкретном раду са људима при Светој тајни исповести?

– Нема у људском животу природније, прече и насушније потребе од потребе човека да о себи искрено и без предрасуда говори са неким у кога има велико поверење, да искаже све што му лежи на души, да се отвори и искрено исповеди. Овој Светој тајни треба посветити велику пажњу првенствено са теолошког и нарочито психолошког становишта обрађујући у свом личном усавршавању данас веома актуелне и тешко разрешиве проблеме и појаве као што су кривица, страх, депресија, питање савести, агресивности итд. Без познавања ових раширених појава и психопатологије уопште исповест лако може склизнути у формалну занемарујућу обавезу или дубоку nelaгодност и за свештеника и за верника, а требало би да буде сусрет „од душе души“, или „милосрђе човека према човеку“. То је познати капацитет за уживљавање или емпатску способност како би се то назвало терапеутским језиком, или још боље изразило речима Апостола Павла „ко болује а да ја не болујем; ко се саблажњава а да ја не горим?“ (2. Кор. 11, 29), речима које издвајају и подвлаче веома важну пастирску и терапеутску врлину – саосећање и прихватање, од које умногоме зависи успех пастирског рада.

Имали сте велико професионално искуство у раду са болестима зависности, желели бисмо да нам дате неки Ваш лични осврт на ту свеprisутну проблематику. Можете ли нам рећи на ком принципу се одвијао Ваш рад, с обзиром на то да Црква такође има своје центре за лечење зависника?

– Анализирајући карактерну структуру модерног човека и структуру социјалне средине Ерих Фром је приметио следеће: „Данас је недостатак вере израз дубоке збрке и очаја!“ Фром је то приметио као објективан психолог, социолог иако није био нарочито религиозан. Дакле, најчешћи разлог за алкохолизам и наркоманију је губитак

смисла живљења – то су оне чувене ноогене неурозе бечког психијатра Виктора Франкла, настале услед дужег трајања егзистенцијалних лишавања и егзистенцијалне празнине, вакуума. Човек је адиктивно биће, биће зависности и то од рођења до смрти, завистан од другог човека, оца, мајке, породице, друштвене средине, религије, емоција, карактера итд. Једном речју, човек може да буде зависан на здрав и на болестан начин. Наркоманија је превасходно болест младих, болест адолесцената, деце и младих између 13 и 25 година. Наркоман је болестан од нашег света, а пошто је кроз своју породицу директно повезан са заједницом може се рећи да је пре свега болестан од својих родитеља, с обзиром на то да су деца најслабија карика у ланцу која пројављује симптом који обично кружи у дисфункционалној породици. Приоритет је, дакле, сагледати породицу у којој се млади наркоман развија, у којој одржава свој проблем, који онда превазилази породицу и постаје друштвени проблем. Породица обично негира и „гура под тепих“ проблем, у чијем настанку и одржавању има улогу. У процес лечења треба, дакле, увести породицу.

Што се тиче самог рада са зависницима, после дијагностичке експлорације и детоксикације тј. санирања апстиненцијалног синдрома наставља се лечење које је најефикасније ако се примењују комбиновано медикаменти, психосоциотерапијски и едукативни програми, а истраживања показују да се бољи резултати постижу уколико лечење траје више од три месеца, а за неке и неколико година. Системска породична терапија и когнитивно бихевиорални програми показали су се ефикаснијим од осталих метода. У психотерапијски процес укључен је, дакле, не само пацијент, него и његова породица којој је такође потребна помоћ у превазилажењу образаца зависничког понашања. Добра мотивација самог пацијента и важних особа из његовог ужег окружења, промена животног сти-

ла ка животу без дрога, прихватање пре свега духовних и позитивних вредносних опредељења и промена личности зависника су основни циљеви у лечењу. До ових промена се долази упорним и стрпљивим трудом пацијента, његове породице и терапеута. Такође постоје програми код којих се уопште не користе лекови, drug-free програми, засновани на молитвено-радној терапији, који се најчешће примењују у терапијским комунама. Таква је нпр. заједница „Земља живих“ при манастиру Ковиљ, с њиховим радом сам упознат и задивљен сам организацијом и успехом у лечењу штићеника. Могу рећи да је то заиста на славу Божију!

Конфликти, односно разни психички проблеми су део наше свакодневице, дешавају се у браку, породици, односима, послу... Који је Ваш приступ решавању истих, како бисмо у будућности доносили правилне животне одлуке и живели у хармонији?

– За мене је питање свих питања заправо да ли је данас породица у кризи. Посматрањем и лечењем људи који имају психичке проблеме и као последицу тога осећају душевну патњу која их доводи свештенику и терапеуту постаје све јасније да већина проблема започиње у породици. Породица симболизује човекове најдубље снове и страхове. То су снови о љубави, интимности, стабилности, сигурности и заштићености али и страхови од напуштања, губитака, неуспеха. Породица има огроман креативни потенцијал, потенцијал самог живота, те не изненађује што, кад постане неуређена, поседује исти такав потенцијал за ужасну деструкцију. Неке породице су већ на први поглед тако оштећене да је очигледно како и зашто стварају душевне сметње код својих чланова. Такве су нпр. породице алкохоличара, или породице са насилничким понашањем. Са друге стране, има породица које су неупадљиве, друштвено добро прилагођене, чак одају утисак хар-

моничних заједница, па ипак, суптилни поремећаји у комуникацији и односима доводе до разбукутавања душевних поремећаја или психосоматских обољења. Чак и кад је лечење извесних душевних сметњи изгледало да се приводи крају, повратак у породицу понекад је доводио до погоршања болести. Болест је са истим или сличним знацима кружила као зараза у породици. Дакле, треба се борити за здраву, функционалну породицу, брак, јасну, отворену, директну комуникацију без дуплих порука. Здрава породица проналази начине и креативна решења за проблеме и конфликте. Радост и хумор, нежност, брига су снаге у здоровој породици. Јасна су породична правила и улоге, нема потребе за жртвеним јагњетом или оптуживањем, емоционална повезаност чланова је добра. Покажимо, дакле, конкретну љубав према ближњима, и то не речима него делима.

Учествујете у једном важном пројекту на Војномедицинској академији. Можете ли нам рећи о чему се ради?

– Да, ради се о сусрету медицине и теологије на један пре свега научан начин. Имам позив са клинике за сарадњу од пуковника професора др Александра Ђуровића. Имамо у плану да израдимо платформу за увођење свештеника духовника у медицинске тимове, што је заиста новина и велики корак напред за све нас. Истраживање је иначе започело, покушаћемо да сагледамо како духовност и молитвословље Цркве утичу на опоравак пацијента. Узорак ће бити значајан, резултати ће бити објављени у интернационалном часопису. Из тог пројекта ће се извести моја докторска дисертација. Ментор са богословске стране биће уважени професор др Владимир Вукашиновић, који ће дати значајан допринос својим искуством. Надамо се освајању нових простора за креативнију и плодотворну сарадњу медицине и теологије, кроз саможртвену љубав за болесне и трпеће.

Поводом намера албанских сепаратиста да преко Унеска себи припишу српску духовну баштину на Косову и Метохији

Отимање српске духовне баштине на Косову и Метохији

др Александар Раковић

Агенција Уједињених нација за образовање, науку и културу Унеско ставила је од 2004. до 2006. под заштиту четири српске светиње на Косову и Метохији: манастире Високе Дечане, Пећку патријаршију, Грачаницу и цркву Богородицу Љевишку у Призрену. Ове светиње Српске Православне Цркве и српског народа тиме се сматрају светском културном баштином у Републици Србији.

Међутим, органи албанских сепаратиста на Косову и Метохији поднели су 16. јула 2015. захтев за пријем у Унеско чиме имају намеру да српску духовну баштину на Косову и Метохији припишу такозваној „Републици Косово“. Но, то је само први корак у намери Албанаца да почну с превођењем српских светиња у некакве „албанске светиње“. Уколико би били примљени у Унеско, Албанци би српске светиње прво приказивали као баштину такозване „Републике Косово“ а потом би их временом преименовали у албанску баштину.

Злонамерна кампања дуго траје и темељно је припремљена. Албанци из политичких разлога, али без могућности да то поткрепе чињеницама, себе сматрају вишемиленијумским аутохтоним становништвом Косова и Метохије. С тим у вези албански политичари, албанско римокатоличко свештенство и њихови западни лобисти већ више деценија раде на томе да Србе прикажу као дошљаке који су током средњег века преузимали „албанске цркве“.

Следе примери који показују албанске намере да присвоје односно отму српску духовну баштину на Косову и Метохији.

Албанска новинска агенција *Косовайрес* је 28. јула 1999. објавила: „Према великом броју историјских докумената многи манастири и цркве за које Срби данас тврде да су њихове заправо су биле албанске цркве које су једноставно одузете или су нове цркве саграђене на темељима уништених албанских цркава“ Ево и става Ибрахима Ругове, политичког лидера косовских Албанаца који је од 2002. до 2006. био председник такозване „Републике Косово“. Ругова је 25. августа 1995. изјавио за *Косовски информативни центар*: „Манастири и цркве на Косову били су првобитно албански и касније су их отели Срби који су уништили велики број албанских католичких цркава.“

Ибрахим Ругова је рођен у муслиманској породици, али према исламу није износио ни позитиван ни негативан став. *Балкан ајџејш* (*Balkan Update*) је 28. јануара 2006. објавио сведочење албанског римокатоличког свештеника дон Љуша Ђерђија који је рекао да је Ругова себе увек „културно и духовно“ сматрао хришћанином али то није могао да објави будући да је био лидер Албанаца чију су већину чинили муслимани. Ипак, Ругова је неколико дана пред смрт (умро је 21. јануара 2006) примио у госте кардинала Анђела Сколу из Венеције, покушао да клекне пред њим али услед изнемоглости то није успео. Ругова је потом пољу-

био Сколин кардиналски прстен и рекао: „Чиним ово у знак поданства папи Јовану Павлу II и папи Бенедикту XVI и косовском бискупу [Сопију] који је умро пре неколико дана.“ Дон Ђерђи тврди да је пред смрт исповедио Ибрахима Ругову који је „предао своје патње Богу и Мајки Терези“.

Дон Ђерђи је још рекао да „многи албански интелектуалци откривају своје хришћанске корене“. За Рамуша Харадинаја не можемо да кажемо да је интелектуалац али је био војни лидер „Ослободилачке војске Косова“ током рата против Војске Југославије и Полиције Србије (1998–1999). Харадинај је 2013. такође исказао наклоњеност Римокатоличкој цркви. Казао је да није муслиман јер никада није ушао у џамију и подвукао је: „Моја породица је генерацијама била католичка.“

Злослутан је и став призренског бискупа Римокатоличке цркве Марка Сопија у књизи *Guerre ethnique: una fatalità? Un esempio – Il Kosovo* (у преводу *Етнички ратнови, фаталност? Један пример – Косово*), коју је 2001. на италијанском језику објавио Каритас из Виченце, да су средњовековне „цркве које видимо на картама Косова постојале и пре доласка Срба“, а „православне цркве које су скорије грађене уништене су јер су представљале политичку моћ Срба“. Епархија рашко-призренска је о овоме известила јавност али су реакције изостале.

Истоветне изјаве давао је заменик призренског бискупа дон Шан Зефи. Приштински дневник

Манастир Високи Дечани (фото: facebook.com/Decani.Manastir)

Албанци измишљају да су Високи Дечани њихова „древна црква“

Зери је 18. октобра 2003. известио како је Зефи на састанку с представницима „Национално-ослободилачког покрета Косова“ изјавио: „Имамо утицаја на западне кругове поводом косовског питања и доказујемо свету да је храм наше културе Албанска католичка црква, док је Српска Православна Црква подизала своје храмове на рушевинама албанских цркава, чиме су духовне вредности замењиване политичким“. Епархија рашко-призренска Српске Православне Цркве је покушала да ступи у контакт са Зефијем али је овај, када је чуо ко га зове, спустио слушалицу.

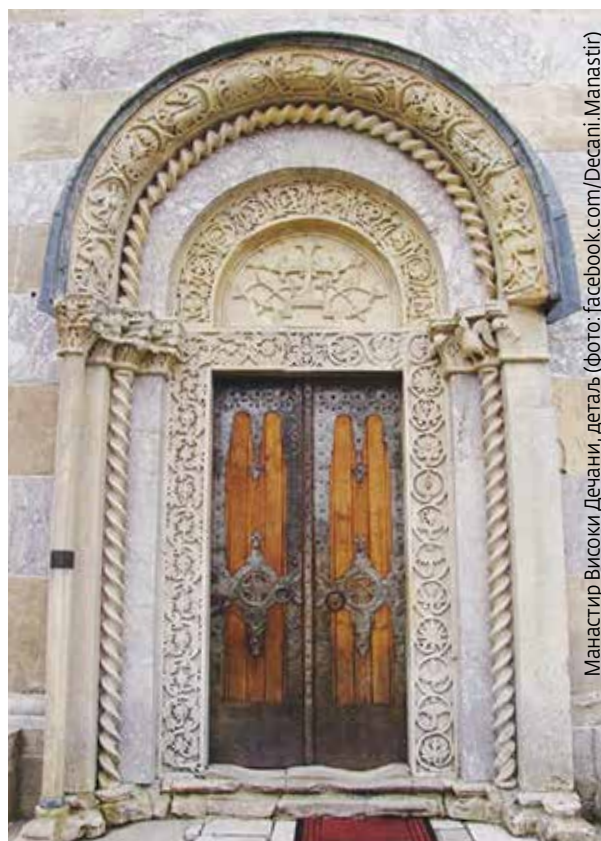
Протосинђел Сава Јањић из манастира Високи Дечани писао је 2003. да ставови „римокатоличке бискупије и других косовских институција“ у великој мери „представљају идеолошку основу рушилачког таласа“. Јањић је још подвукао: „Такав однос римокатолика према СПЦ је не само неприхватљив с моралног и духовног становишта, већ и сасвим неоправдан, будући да у ратним сукобима 1999. није оштећена ниједна римокатоличка црква, а Бискуп Сопи је сво време безбедно боравио у Призрену.“ Протести Епархије рашко-призренске против Сопијевих ставова нису дали никакав резултат. А неистине се

чују и на другим меридијанима.

Наиме, албанска дијаспора у Сједињеним Америчким Државама такође шири дезинформације о „албанском идентитету“ православне баштине на Косову и Метохији. На пример, у албанско-америчким новинама *Дјели* (*Dielli*) је 14. фебруара 2015. објављено да „Албанци традиционално имају поштовања према свим религијама и верским објектима, посебно према црквама које припадају њиховим прецима, као што је древна црква у Дечанима“.

У америчким дипломатским документима, који су објављени на веб-сајту *Викиликс*, може се уочити појам „Косовска црква“ за Епархију рашко-призренску Српске Православне Цркве. Тај појам се у америчким документима ређе користи али постоји. Такође, албански политички лидер у Републици Македонији Али Ахмети најавио је 2014. формирање „Албанске православне цркве“ која би требало да обухвати „православне Албанце“ у западној Македонији.

На присвајању српске и македонске православне баштине раде албански политичари и, најалост, албанско римокатоличко свештенство. Нема сумње да се Албанци осећају довољно осионо

Манастир Високи Дечани, детаљ (фото: facebook.com/Decani.Manastir)

да започну с првим корацима за преузимање православних светиња на Косову и Метохији и западној Македонији. Прво би их релативизовали а потом албанизовали. У том смислу ће наступати у више ешалона. Негде кроз дипломатију, негде кроз претње, негде кроз уцене, негде кроз насиље. За све то имају подршку утицајних западних кругова.

Република Србија мора да учини све како би спречила пријем албанских сепаратистичких власти на Косову и Метохији у Унеско. Српска Православна Црква у том смислу мора да пружа најкомпетентнију помоћ нашим државним органима. Не треба имати никакву дилему да би пријем такозване „Републике Косово“ био само први корак у преотимању идентитета српске црквене и духовне баштине на Косову и Метохији. Треба о томе баш тако говорити, а не кроз вео политичке коректности којом се ништа не саопштава а кроз коју се још мање разуме проблем. Дакле – албански сепаратисти имају намеру да нам отму цркве а то им никако не смемо дозволити. ■■

Основе монашког живота

(други део)

Схиархимандрит Јелисеј (Симонојетира, Света Гора)

– Схиархимандрит Јелисеј је 28. јануара 2014. године прочитао ово излагање на конференцији о монаштву која је одржана у московском Сретењском манастиру –

Седмо начело је старац. Главна покретачка снага онога о чему смо претходно говорили, је сам старац, који у братству заузима место Христа, међу братијом је као Христос међу апостолима. Он је видљиви и њима саобразни сабрат који стоји на месту Бога. Он заузима положај и место Христа по Његовом образу и подобију на том месту као што епископ помесне Цркве представља образ Христа за своју Цркву, али на делотворнији и непосреднији начин, јер се старцу поверава потпуна одговорност за душе послушника који су код њега на послушању. Старац постаје критеријум, постаје мерило висине и дубине за сваког монаха да би достигао слободу славе деце Божје. И од самог почетка монаштва, постао монах значило је следити неког другог ко је у свом сопственом животу већ оваплоћивао Јеванђељски дух и удостојио се од Господа посебног дара вођења душа. Као што пише Преподобни Атанасије Атонски: „По избору и потврђивању игумана хоћу и желим на све начине да он има пуну власт у свим делима духовним и телесним тако да га нико не зауставља и не спречава.“ Управо то мишљење Преподобног Атанасија срећемо у житијима већине других оснивача општежитељних манастира. Чак када су манастири после кончине ктитора и његових светих наследника добијали потпун, завршени облик свог живљења, место игумана је и даље имало, рекли бисмо, харизматични карактер. То јест, много тога је зависило од личности самог игумана тог општежића. Управо зато су се ктитори толико бринули и старали да нађу до-

стојне наследнике. Понекад то није било могуће, наследнике нису налазили и тада су ктитори прибегавали састављању духовног завештања које би написмено обезбеђивало трајност њиховог учења. Тако су, на пример, поступали Преподобни Теодор Студитски, Преподобни Атанасије Атонски и неки други оснивачи општежитељних манастира. „Благослов старца је свепожимајућа, свеобухватајућа сила на којој и почива општежитељни манастир, која одсеца личну вољу, исправља разум, даје исправно суђење о Богу и обезбеђује јединство“ (старац Архимандрит Емилијан). И лични, животни пример старца треба да надахњује братију, да надахњује да га следе и подражавају, не губећи притом своју индивидуалност и не падајући у неку претворност.

Осмо начело је поучавање, оно што се назива служење речју. Најважнија улога и задатак старца, то јест игумана, духовног наставника, састоји се у ономе што смо назвали служење речју. Било да говори у време редовних поука, окупља ради тога братију или разговара са сваким индивидуално, његово служење речју не треба да се ограничава просто на примање исповести и исповедање грехова братије. Игуман, по речима нашег старца Емилијана, помазује душу сваког свог послушника. Заједничке поуке за старца и братство су обавезне, иако су, на жалост, често биле занемариване чак и на Светој Гори. Старац Емилијан је говорио да манастири који немају живу, непосредну поуку вере, који се држе само формалне стране манастирског типика, осуђени су на духовно замирање и ко-

начну духовну погибију. Али притом служење речју, те поуке, не треба да имају неки формални, и тим пре теоријски или високоинтелектуални карактер. Њихов циљ није да пренесу нека знања која братија могу да стекну и без старца, него да изнедре и загреју у срцима монаха оно Божанско одушевљење, да одрже пламен оне прве љубави која их је покренула да оставе свет и све у свету и дођу у манастир. Смисао поука старца је и у томе да се следи и не допушта кршење канона, али не просто набрајајући канонске забране, него објашњавајући смисао и садржај тих забрана. Поука старца треба да буде плод његове сталне, предане молитве.

Девето начело је слобода и послушање. Ако се то поучавање обавља исправно, онда у манастиру неће бити потребно ни увођење неке посебно строге дисциплине, ни многобројна опомињања братије. Будући потпуно свесни своје одговорности пред Богом, монаси ће са готовошћу сами вршити послушања која су усмерена и на усклађени рад целог братства као једног тела, једног организма. Они који врше послушање осећаће не да просто врше неки посао, него да свештенодејствују за изграђивање читавог тела. Послушање без роптања старцу и осталој братији која одговара за појединачна послушања доказ је да монах општи у духу братства и не прима никакве друге помисли које би једном могле да доведу до његовог одласка из манастира. То делање доприноси љубави и јединству заједнице братије и, по речима старца Емилијана, узвисује и радује срце. Монах се искрено радује свом

делању, знајући притом да је његов допринос заједничком делу које он врши, истовремено и природни део његовог живота. Али најбитније и најефикасније делање које треба да врши монах, како у општежићу, тако и у пустињи, остаје молитва и непрестано тражење Бога.

Десето начело је богослужбени живот и живот у Светим тајнама Цркве. Будући, као што смо рекли, сабрањем целе Цркве, манастир природно представља, пре свега, сабрање литургијско, богослужбено, у коме, као што је било речено на почетку, славословље Богу треба да буде непрестано, по узору на непрестано славословље небеских сила. Нека братија монаси су се трудили да буквално испуне заповест дату у Посланици Тимотеју: „Молите се без престанка.“ Као што је то, на пример, учинио Преподобни Александар из обитељи акимита, игуман обитељи акимита у Цариграду, који је поделио братство од триста својих ученика на четири скупине које су служиле 24 чинопоследовања међу којима су читали непрестано Псалтир у храму. Узгред, колико знам, тај типик непрестаног читања Псалтира примењује се сада и у многим руским обитељама. На другим местима та традиција није захтевала тако доследно вршење и за основу је био узет типик, богослужбени устав Лавре Преподобног Саве Освештаног. Тако је било како на Светој Гори, тако и у већини других манастира. Богослужење за монаха треба да постане средиште његовог живота. Јер ту монаси налазе остварење својих надања и општење у светотајинском Телу и Крви Господа. Богослужбени живот је у органској вези са свим осталим животом братије. За њега треба да буде одређен знатан део времена у манастирском свакодневном типу, у поретку живота манастира, али у разумним границама, како он не би био препрека за вршење других неопходних послушања, међу којима су и она која треба да се врше по могућности између основних богослужења дневног круга. И вршење дневног круга богослужења, вршење богослужбеног типа

треба да буде усклађено са унутрашњим типиком ове или оне обитељи, разуме се, уз узимање у обзир могућности саме братије и њених првостепенних потреба. Притом се не сме нарушавати јединство и духовно узрастање саме братије. Треба признати да је то питање веома танано, веома деликатно и, нажалост, у многим манастирима постоји опасност да се западне у неки богослужбени формализам који временом убија духовно одушевљење братије за вршење богослужења.

Једанаесто начело је предност ноћне келејне молитве. Све устројство општежитељног манастира треба да буде усмерено на то да се братија свакодневно поткрепљује духовно келејном молитвом. Келија је место непосредног сусрета монаха са Богом. Његов лични живот у општежитељном манастиру, то јест његов лични подвиг, може се тако рећи, протиче, пре свега, ноћу, током дугог времена, тако да свако од братије има могућност да у тој келејној молитви, ноћној молитви, дубоко осети и схвати у каквом се стању налази његова душа и његов духовни живот. Монах не треба да се ограничава на молитвено правило које му је одредио игуман. Оно представља само његову минималну обавезу према Богу. У тим часовима ноћне молитве монах треба да се бави или умно-срдачном молитвом, или да вредно изучава Свето Писмо, дела Светих отаца и аскетске списе, или чињењем земних поклона или других телесних подвига да изражава своју радост и жудњу за сусретом са невидљивим Богом, као да сам стоји пред Богом. Тада, у безмолвију своје молитве, он може да истражује дубину свог срца и своје савести, да се бори са помислима, да исказује херојство у борби са немарношћу и духовном

расејаношћу, суочавајући се тако са амбисом свог срца. Мрак, бура помисли, случајеви када му је тешко да изговори макар само уснама молитву, све то постаје искуство које треба да му подари радост, независно од осећаја присуства или одсуства Бога. То је радост храброг борца који се поноси чак и својим поразима. И зато на крају ноћи, када већ свиће и долази време да иде у храм на молитву, да поје у заједничком црквеном богослужењу заједно са осталом братијом, монах хита са нестрпљењем. Он је испуњен овим искуством којим ће се крепити међусобно општење братије као потврда чињенице да у манастиру ниједан дан није исти. Сваки дан пружа повод за нова искуства и представља један корак напред на путу ка небу. И монах се не обеспокојава, чак и ако је протеклу ноћ провео у неком немару, у поспаности или у несвесном стању, јер зна да је био учесник у доброј борби за веру, чији ће трофеји бити прирети за њега на горњем жртвенику. И, најзад, последњи непогрешиви критеријум по коме се може схватити да ли монах правилно усмерава свој духовни живот ка Богу је радост која треба да испуњава срце, и поред свих потешкоћа са којима се он неизбежно суочава живећи у манастиру. То је она радост која му омогућава да кличе, подражавају→

ћи псалмопојца Давида: „Где, шта је добро, или шта је красно, него да браћа живе заједно“ (Пс. 132).

Дакле, дванаесто начело монашког живота је исихија или свештенобезмолвије у општежитељном манастиру. Када је општежитељни манастир устројен тако да братија има могућност за устројавање њиховог личног духовног живота по келијама, сваки дан постаје повод за нови духовни подвиг. То је налик на огњени прстен где, по речима псалмопојца: „Дан дану говори реч, и ноћ ноћи објављује знање“ (Пс. 18, 3). У тој органској вези општежитељног суживота братије заједно са подвизавањем у свештенобезмолвију и молитви и крије се кључ за учење свих Светих отаца који су манастир посматрали као неку арену духовне борбе и као полазиште за непрестано кретање напред ка Царству будућег века. Нажалост, често је у историји монаштва ова или она његова духовна компонента била у извесној мери занемаривана. Тако су донедавно, чак и на Светој Гори, братија која су силно пожелела да у себи негују умно делање, да се баве умном молитвом, била принуђена да излазе из општежитељних манастира у скитове или мале келејне обитељи или келије, где богослужбени живот и послови послушања нису тако велики и тешки за њих. И остајало им је време за бављење умном молитвом. Али тај начин живота бременим је другим тешкоћама. Он лишава монаха искушења од стране друге братије које треба претрпети по речима Светих Отаца да молитва узвисује, а братија те искушавају, проверавају. Али, слава Богу, са препородом монашког живота на Светој Гори који се заснива, пре свега, на учењу отаца Филокалије, Добротољубља, као и на примеру великих савремених подвижника исихаста и у другим облицима подвижништва може се остваривати нека синтеза општежитељног живота и узрастања појединачних подвижника у духовном животу у Христу. Тако да ми се чини да то потпуно одговара духу древних великих отаца, оснивача

општежитељних обитељи. Желео бих да завршим једним одређењем које је дао приснопамјатни наш старац Архимандрит Емилијан. Ево, шта је он рекао о општежитељном монаштву у целини: „Шта је манастир? То је шатор Бога настањен људима. То је живот и живљење где је све припремљено Богом за јединствено достигнуће, за брак Бога и човека. То је једна лабораторија где су створени специјално одабрани услови, а стремљења су управљена не на нешто што ми желимо, него на самог Жељеног, то јест на Бога, на тог истог Бога Који силази у свет и живи управо у људским сасудима сваког од нас. Монаси, као и сви људи, имају своје слабости. Воде своју борбу, своју духовну битку, имају своје узлете и падове, али се никада не заустављају на достигнутом, напротив, својим напорима се прибрајају мученицима данас, а сутра, даће Бог, сесће крај престола Божијег са свим Светима. У чему је савршенство општежитељног начина монашког живота. У његовој организацији? Разуме се, не. У идеалном односу међу братијом? Не, наравно. Они никада нису били и неће бити савршени. У чему онда? Само у личном откривању сваког од братије независно од спољашњих услова којима је он потчињен. У томе што он открива за себе драгоцене речи: „Царство Божје је у вама.“ И када се у његовом срцу зачује глас: „Ава Оче“. Да би се то десило и да би се монах удостојио блаженства у Господу, он мора много да прими и претрпи. Као што се говори у чинопоследицама монашког пострига: „много примити и претрпети у име Христово“. И тада ће и само општежиће и живот у манастиру постати небом, доживљавање се као дар, као рај, као учествовање у животу савршеном. Без тога никада нису постојали, нити ће постојати светитељи и светост.“

*Превод са грчког и руског језика:
Маријана Милуновић
и Снежана Јелесијевић*

Извор: Ејархија галматинска ■■

У житијама које су писали синови Немањини и Анини, Свети Сава и Стефан Правовенчани, стоји да је она добра супруга, нежна мати, побожна и милосрдна госпођа. Доментијан (13. век) је назива „Богом дарованом“ Немањиним супругом – „богочастивом Аном“. Историјски извори о њеном пореклу су оскудни. Ове изворе је обрадио професор историје СПЦ др Предраг Пузовић у раду „Преподобна Анастасија – Ана“. Из овог рада наводимо шта су о њој писали кроз историју.

Дубровачки монах и историчар из 16. века, бенедиктинац М. Орбин пише да је Немањиним оцу, који је био жупан који је владао у Хуму, све до Котора, и у доњој Зети, босански бан био таст. Ова тврдња није заснована на историјском извору. Ј. Рајић га следи и пише да је Ана била ћерка босанског бана Стефана Борића а слично је сматрао и историчар Васо Глушац.

У Троношком летопису пише да је Ана кћи француског краља. На основу тога је историчар Миодраг Пурковић рекао да има претпоставки да је она „рода фрушкаго“. Историчар П. Срећковић сматрао је да је била кћи краља Зете Ђорђа Бодиновића.

Ипак, већина историчара држи да је Немањина жена Ана била византијског порекла. Преподобни отац Јустин Поповић, писац *Житија Светих*, прихватио је да је била кћи цара Романа IV. Ипак, овај Роман није владао у време које пише у житију од Јустина (1168–1171) већ један век раније. С. Мандић је дошао до закључка да Ана дошла у Рашку после учвршћивања мира ромејског цара са Немањиним оцем.

Иларион Руварац је опрезан, те каже да је Ана „незнана рода“.

Однос Светог Саве према Ани

Оно у чему су сви сагласни је да без добре мајке не би било

Ко је мајка Светог Саве?

– На празник Преподобне Анастасије у Немањиној Студеници –

доброг сина – Светог Саве. Теодосије (13. век) пише да се Ана, заједно са Немањом, много молила Богу да добију треће дете. То је био Растко, Свети Сава. Ако је општепознато да су велике жене често имале јак утицај на своје мужеве, то је сигурно да су још јачи утицај имале на формирање интелектуалног, духовног и стваралачког генија код својих синова. Ово поготову важи за дете владара који је заузет јавним и државним пословима. Зато Доментијан каже, описујући рођење Светог Саве, да је новорођено дете Растко „добро изникли из данак од доброга корена“. Исти животописац каже да су тог сина родитељи отхранили „са добробојажљивошћу у свакој доброј вери и чистоти“.

Свети Сава је веома поштовао своју мајку. Када је хтео да пође у лов, из кога је потом побегао у Свету Гору, затражио је и добио за то дозволу од оца Стефана Немање. Али, и поред тога што је од оца добио дозволу, одмах одлази да се јави и мајци. После описа родитељске патње због одласка Светог Саве – Растка у Свету Гору, па до Аниног монашења, из-

На дан спомена Преподобне

Празновање Преподобне Анастасије у манастиру Студеници ове године обележено је свеноћним бденијем које је започео јеромонах Виталије (Милошевић). Сутрадан, на Светој Литургији обављено је монашење двојице искушеника – Дејана Мајсторовића и Војина Вукшића. Монашење је извршио Његово Преосвештенство Епископ жички Јустин, који је начествовао Литургијом. Новопострижене је, на тај чин, привео њихов игуман – Архимандрит Тихон, и они су добили имена Мартин, по Светом Мартину – исповеднику римском, и Паладије, по Преподобном Паладију – монаху и пустињаку сиријском. Атмосфера током службе је била молитвена а било је и суза.

На Литургији су саслуживали Архимандрит Дамјан (Цветковић), протојереј Љубинко Костић као и свештеници Епархије жичке. У својој беседи Владика Јустин је честитао славу Архимандриту Тихону и његовој братији и поучио верни народ рекавши да, по речима Светог Јеванђеља, прво „иштемо Царство Небеско а све друго ће нам се додати“ (Лк. 12, 31).

вори је јако мало помињу. Крај писма, које је Немањи упутио Свети Сава из Свете Горе, посвећен је његовој мајци, о чему пише у житију од Теодосија.

После Немањиног одрицања од престола 1196. године, Ана постаје монахиња Анастасија са местом боравка у манастиру Свете Богородице у Топлици. Свети Сава пише да је „госпођа све српске земље“ примила „овај свети лик“, и да јој је било дано име „госпођа Анастасија“. Доментијан о њеном монашењу каже да се Ана „уподобила светим и великим царицама које су оставиле земаљска царства“. Стефан

Првовенчани пише да је Ана, под именом Анастасија, била добродушна, послушна монахиња у манастиру Пресвете Богородице, где је чинила племенита дела. О последњим њеним данима нема података. Свети Сава у 36. глави *Студеничкој шийици* заповеда како треба сваке године да се обележава дан успомене на монахињу Анастасију. Ово значи да се она упокојила пре писања ове одредбе. Код историчара, најчешће помињане године њене смрти су 1199. и 1200. година.

Јереј Александар Бојовић,
ѧарох студиенички

1200 година од рођења и 1130 година
од упокојења просветитеља Словена

Свети равноапостолни Методије

(први део)

гр Ксенија Кончаревић

Ова година у словенским и већини европских земаља протиче у знаку обележавања 1200 година од рођења и 1130 година од упокојења Светог Методија, првог Архиепископа словенског чија се катедра налазила у Сирмијуму.

Словенски учитељи и просветитељи Константин (у монаштву Кирило) и Методије рођени су у Солуну од оца Лава, војног заповедника, и мајке Марије. Старији брат Методије (815–885) је у почетку и сам био у војној служби, поставши стратег Стримонске области (око данашње Струмице). Пошто је још из детињства владао језиком македонских Словена, на положају војног заповедника написаће и своје прво дело – *Закон судњиј људем*. После десет година проведених у војној служби, Методије увиђа сву таштину световног живота и одлази на гору Олимп, где прима монашки постриг, а затим постаје игуман манастира Полихроно. У овој обитељи, иначе, живео је већи број монаха других националности, укључујући и Словене. Управо ће Методију бити суђено да постане први словенски Архиепископ и да, захваљујући својој мисионарској и преводилачкој делатности, остане златним словима уписан у историју словенске културе.

Методијева и Кирилова делатност међу Словенима отпочиње од позива великоморавског кнеза Ростислава (862) византијском императору Михаилу да им пошаље ученог Епископа који би ши-

рио хришћанство међу његовим поданицима. Император се, међутим, опредељује за Константина – у монаштву Кирила (ранијег библиотекара и архивара Храма Свете Софије и предавача философије на Великој школи у Константинопољу, полиглоту који је већ имао успеха у две мисије) и брата му Методија. Пре поласка на пут Солунска браћа превела су апракосно Јеванђеље, апракосни Апостол, Псалтир и Паримејник. На пут у Моравску кренули су 863. или 864. године са императоровим писмом следеће садржине: „Бог који жели да свако има истинско разумевање и напредује, видевши твоју веру и твоје старање, благоволео је испунити твоју жељу у наше дане. Он је открио писмена вашег језика, која су досад била непозната, да би и вас уврстио у велике народе који славе Бога на своме језику. Ево, ми ти шаљемо ученог и филозофа. Прими овај дар, који је много скупочији од сваког злата и сребра, драгог камења и пролазног богатства, и помози му да што скорије обави посао. Свим срцем тражи Бога и опште спасење; стога се не лењи подстицати све да се брину за своје спасење и да ходе правим путем. Потрудиш ли се да свој народ приведеш

познању Бога, ти ћеш добити награду за то и у овом свету и у оном, за све душе које до смрти желе веровати у Христа Бога нашег. Тиме ћеш ти, слично Константину (Великом), оставити за собом истински спомен потоњим поколењима.“ Константин и Методије бише у Моравској дочекани са великим почастима, а кнез Ростислав сабра мноштво дечака и наложи им да се код Свете браће уче словенској азбуци и новопреведеним књигама. Затим под руководством Свете браће кнез поче да гради цркве. За годину дана била је готова црква у Оломуцу, а после ње још неколико цркава. Методије је освећивао те цркве и служио у њима на словенском. За време свог бављења у Моравској Константин и Методије су са својим ученицима превели сва богослужења и научили их јутрењу, часовима, Литургији, вечерњу и повечерју и „тајној служби“ (анафори). Прву Литургију на словенском језику одслужили су, како је установљено, на Васкрс, 2. априла (по јулијанском календару) 864. године у стоном граду Велике Моравске.

Међутим, већ наредне године баварски владар Лудвиг напада Ростислава, успева да га савлада и примора на обнову вазалних

односа. Истовремено је дошло до сукоба франачког свештенства и словенских мисионара око употребе словенског језика у богослужењу. Главни аргумент противника богослужења на народном језику била је тројезична догма тадашње хришћанске Цркве, према којој постоје само три света језика на којима се могу вршити богослужења: јеврејски, грчки и латински. Права позадина сукоба је била чињеница што су Константин и Методије стварали националну црквену организацију која би била независна од франачке црквене организације, под чијим јурисдикцијама су се до тада *de jure* ти простори налазили. Уколико би таква црквена органи-

Св. Кирило и Методије, новија руска икона (извор: <http://pravicon.com>)

зација заживела, германски клир би остао без дела прихода, а краљу Источне Франачке додатно би био отежан покушај да овлада Словенима. Пошто нису успели да сузбију деловање словенских апостола, германски свештеници су послали папи притужбу на њихов рад називајући га јеретичким, после чега је папа затражио да њих двојица дођу у Рим и оправдају свој рад, иако увођењем словенског језика у богослужење није долазило до диференцијације литургијског типа. Кирило и Методије су у богослужењима користили словенски, а франачки клир латински; браћа су изговарала Символ вере у изворном облику, а Германи су унели у њега интерполацију *filioque* („и од Сина“). Након трогодишњег боравка у Моравској, Браћа су 866. године кренула за Рим, али су се прво, на позив кнеза Коцеља, упутила у Панонију и ту наставила своје деловање на ширењу хришћанства међу тамошњим Словенима. Попут кнеза Растислава, и кнез Коцељ им је доделио одређени број људи да их

науче и обуче за вршење богослужења на словенском језику. После неколико месеци, кренули су, преко Аквилеје и Венеције, у Рим, куда су стигли 867. године.

Папа Адријан II је у словенским мисионарима видео добре помагаче у борби против оснионих франачких надбискупа и суверена, те је Константина и Методија свечано примио, прегледао књиге на словенском језику, одобливши преводе литургијских књига и метнувши преписе словенских богослужбених књига на олтаре најважнијих храмова у Риму. Званични део ове одлуке огледао се у рукоположењу више ученика Кирила и Методија у свештенички чин, која су обавили епископи Формоза и Гондрих према литургијским књигама на словенском језику. Литургија је служена у Катедрали Св. Петра уз појање на словенском језику.

Константин умире у Риму 14. фебруара 869. године, а пред се смрт замонашио у грчком манастиру, добивши монашко име Кирило, што на грчком језику значи

Господњи. После Кирилове смрти Методије је постављен за Архиепископа Паноније и Моравске са седиштем у Сирмијуму. Папа је издао посланицу која је упућена кнезовима Растиславу, Сватоплку и Коцељу, којом потврђује своју дозволу за употребу словенског језика на богослужењу, напомињући да се приликом богослужења „прво чита Литургија на латинском, а тек после на словенском језику“.

Методије долази 870. г. у Панонску кнежевину код кнеза Коцеља као новопостављени Архиепископ. Међутим, његов повратак и наставак мисионарског рада поново изазивају германске свештенике против њега, при чему

се истичу салибуршки надбискуп, који је Панонију сматрао својом јурисдикцијом, и пасауски бискуп, који је својом надлежношћу сматрао Моравску. Додатна отежавајућа околност налазила се у чињеници да је, уз помоћ баварског кнеза Лудвига, кнеза Растислава у међувремену са власти збацио нитрански кнез, Растислављев брата нац и наследник Сватоплук, који је ову помоћ платио вазалством и подршком франачком свештенству. Самог Растислава је предао Германима, који су га ослепили и протерали у манастир, где је и умро 871. године.

Германски клир организује сабор на коме је Методијево деловање проглашено за јерес, а сам Методије ухапшен, осуђен и заточен у Регензбургу. На инсистирање папе Јована VIII, он након две и по године тамновања бива ослобођен, али је вршење богослужења на словенском језику у међувремену забрањено. (После свог тамновања Методије поново одлази у Панонску кнежевину. Међутим, кнез Коцељ је умро 872. године,

а франачки феудалци су већ 873. године овладали њоме, тако да се Методије поново враћа у Великоморавску кнежевину.)

У Моравској је наставио своје деловање, сада уз Сватоплукову подршку, пошто је кнез прогласио практично независност и протерао германско свештенство из своје државе, тако да је Методије без већих проблема управљао Архиепископијом у периоду од 873. до 879. године. Па ипак, он је и даље био у сукобу са франачким клиром око јурисдикције над Архиепископијом, али као проблем се – у складу са тадашњим сукобом између цариградског Патријарха Фотија I и папе – јавља и *filioque* („и од Сина“). Ове расправе и сталне притужбе германског клира доводе до позива папе Јована VIII Методију да дође у Рим и оправда свој рад (Методије се, преко Печуја, Нина и Анконе, поново упућује у Рим).

Методије стиже у Рим 880. г. и пред папом успева да одбрани своје ставове поводом оптужби које је у име германског свештенства изнео Вихинг. Пруживши пуну подршку Методију и његовој делатности, папа Јован VIII је издао повељу *Industriae Tuae* којом је одобрио употребу глаголице и дозволио богослужење на словенском језику, са изузетком Јеванђеља, које се на литургијама имало прво читати на латинском, а затим на словенском језику. Методије је 881. г. кренуо у Цариград. У византијској престоници су га лепо дочекали нови цар Василије I и Патријарх Фотије (који је својевремено био Кирилов наставник). Они су га подржали у његовим настојањима, а Патријарх Фотије је одобрио богослужење на словенском језику 882. г. После овога се Методије (преко Адријанопоља, Филипопоља, Сердије, Ниша, Београда, Сирмијума и Вишеграда) враћа у Великоморавску кнежевину. Исте године расте нетрпељивост германског клира, па Методије губи ослонац, како у Сватоплуку, тако и у папској курији, пошто после смрти Јована VIII нови папа заузима негативан став према њему и његовом деловању,

док је подршка Византије због велике удаљености била само номинална.

Методије је преминуо 6. априла 885. године, на празник Уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети, у Великоморавској

кнежевини. Убрзо после његове смрти дошло је до потпуног краха словенског богослужења у средњој Европи. Папа Стефан V је одбио да потврди Горазда за његовог наследника и, уместо њега, за новог моравско-панонског Архиепископа поставио је Вихинга. Потом су уследила хапшења, убиства, прогон и продаја у ропство ученика Солунске браће. Горазд и Лаврентије су ухваћени и највероватније убијени, мада има индиција да је после слома Великоморавске кнежевине 906. г. Горазд наставио мисионарски рад у околини Кракова. Други њихови ученици су или протерани или су се спасли бекством ка Балканском полуострву: међу њима су били Климент, Наум, Горазд, Константин Преславски и Ангеларије. Према Методијевом житију, Василије је узео код себе на двор неколико Методијевих ученика, свештеника, који беху продани Млечанима као робље.

Заслуге Свете браће за словенску културу су вишеструке. Константин – Кирило творац је глаголичког писма, којим су се почели бележити преводи библијских, литургијских, патристичких и канонскоправних текстова на језик македонских Словена, обогаћен лексичким јединицама грчке провенијенције (позајмљенице и калкови) и лексемама на које су наилазили на терену, у западним словенским земљама. Попис њихових превода по доласку на терен је импресиван: заједнички су превели Четворојеванђеље, Слу-

Седмочисленици: Св. Кирило и Методије са ученицима: Св. Климентом, Св. Наумом, Св. Савом, Св. Гораздом и Св. Ангеларијем, средњовековна фреска из Охрида (извор: www.orthodoxia.cz)

жебник, Молитвослов, бројне беседе и житија светих. Методије је превео један део Септуагинте са александријске (Исихијеве) рецензије Старога Завета на грчком. Јеванђелистар и апракосни Апостол (изабрана зачала, читања из ових књига недељом и празником) превела су сама браћа са грчког језика, а делове Старога и Новог Завета заједно са ученицима. Методије је, поред тога, израдио превод Номоканона и Патерика (Отачника).

Импресивно дело Свете браће није прекинуто њиховим одласком са овога света. Напротив – словенска писменост, култура и богослужење незадрживо су се ширили по целом словенском ареалу. У даљем излагању показаћемо основне правце утицаја кирило-методијевског дела у словенским земљама, до кога је долазило захваљујући деловању њихових ученика.

Велика Моравска, као што смо видели, била је прва словенска земља у којој су, захваљујући делатности Константина – Кирила и нарочито Методија, постављени темељи словенске писмености и културе. Из ових предела словенска писмена традиција почела се последњих деценија деветог и током десетог века ширити и у друге словенске земље.

Једна од тих земаља постаје Чешка, чији су предели у суседству Велике Моравске, и чији су кнезови били потчињени власти великоморавских владара. Према споменику *Legenda Christiani* (крај 10.

века), Методије је обратио у веру хришћанску врховног чешког кнеза Борживоја када је овај посетио двор великоморавског кнеза Сватоплука. На одласку Методије ће му доделити свештеника по имену Кајх, који ће у чешкој земљи подићи први хришћански храм и посветити га Св. Клименту, папи римскоме. Овај догађај датира с почетка 80-их година 9. века. Од овог доба словенска писменост почиње да у Чешкој даје своје прве плодове: овде се са латинског језика преводи низ споменика (сачувани су, углавном у староруским преписима, између осталих, Житије Св. Венедикта, беседе папе Григорија Великог на Еванђеља), а стварају се и прва оригинална дела – житија Св. Вацлава и Људмиле. Ко су били највећи прегоаци на делу ширења и развијања словенске писмености у Чешкој савременој науци углавном није познато; зна се, међутим, да је један од најзаслужнијих делатника на овом пољу био Прокопије, настојатељ бенедиктинског Сазавског манастира.

Постоје основе за претпоставку да је веома рано, вероватно још у 9. веку, словенска писменост из Велике Моравске продрла у Хрватску. Хрватски глагољски мисали и бревијари из 14–15. века садрже, како показују текстолошке анализе, фрагменте древних превода израђених још у доба непосредне делатности Св. Кирила и Методија; поред тога, индикативна је чињеница да у овим споменицима нема новијих преводилачких остварења, која датирају из епохе Првог бугарског царства. Хрватска писменост у то доба и касније имала је веза и дотицаја са чешком: о томе сведочи, рецимо, и чињеница да је најстарија редакција Житија Св. Вацлава (10. век) до нас дошла управо у саставу хрватских бревијара. Упоредо са словенском писменошћу, у Хрватској се у то доба шири и пракса богослужбене употребе „локалног“ – словенског језика, који је током 10. и 11. века не једном био забрањиван на саборима латинског свештенства одржаваним у Далмацији. Међу

присталицама словенске Литургије најистакнутији је био свештеник по имену Вук (Ulfus).

Трећа словенска земља у коју су крајем 9. века ученици Св. Кирила и Методија пренели из Велике Моравске најбоље традиције словенске писмености била је Бугарска. Овде ће словенска духовност, култура и писменост доживети највећи процват и дати у словенском свету за то доба непревазиђене резултате. У Бугарској ће бити створена најблиставија књижевност тога доба са својственим јој богатством жанрова, стабилним традицијама, веома обдареним ствараоцима и за средњи век непревазиђеним делима. Бугарска књижевност, „мајка“ књижевности и писмености свих осталих словенских народа, за свој успон има да захвали низу веома повољних историјских околности: а) постојање снажне бугарске државе, која је створена још у 7. веку (681. године) као савез словенских племена и номада туранског порекла – Протобугара, досељених из Азије (по њима се ова држава и почела називати Бугарском, а њено становништво, независно од свог етничког порекла, Бугарима); б) повољан географски положај Бугарске, њена територијална блискост са Византијом; в) християнизација бугарског живља, спроведена 865. године; г) прихватање непосредних настављака дела Св. Кирила и Методија, њихових ученика, у доба прогона што су га доживели у Моравској након Методијевог смрти.

Ова последња околност била је од пресудног значаја за формирање самобитне бугарске књижевности и писмене традиције. Далековидост и оштроумност Св. благоверног кнеза Бориса у прихватању прогоњених ученика показала се у свој својој величини. Кнез Борис је, наиме, схватио да ће увођење словенског богослужења и формирање књижевности на словенском језику моћи да послужи као моћно средство за превладавање конфесионалних и лингвистичких различитости међу Словенима, који су чинили већи део становни-

штва његове државе, и туранским Протобугарима, који јесу били у мањини, али су се налазили на челу словенско-бугарске државе. Становништво је могло постати хомогено управо прихватањем нове вере и јединственог језика. У верском погледу у то доба владало је изразито шаренило: аутохтони словенски живаљ држао се словенске многобожачке религије, са извесним допунским елементима преузетим од Трачана (култ коња и трачког коњаника – Героса, светковине попут избора „цара винограда“ Трифуна Зарезана), док су се Протобугари клањали своме врховном божанству Тангри, приносећи му жртве. Ништа боља није била ни језичка ситуација: језик већинског становништва Протобугарима је био непознат, а утолико пре им је туђ и далек био и језик моћног и културно напредног суседа, Византије – грчки.

У таквим условима кнез Борис раширених руку дочекује ученике Солунске браће и пружа им идеалне услове за просветитељску делатност. Бојећи се да своју политичку замисао не открије прерано пред византијском јерархијом, Борис се опредељује да ученицима не да уточиште у тадашњој престоници Плиски, него у Преславу и Кутмичевици – историјској области која је обухватала део савремене територије Македоније и Албаније. По Бугарску се благотворним показало то да су настављачи кирило-методијевске делатности који су доспели на њено тле по обдарености и по остварењима што су их оставили иза себе били уистину достојни својих учитеља. Међу њима се својом грандиозношћу особито истичу фигуре Св. Климента Охридског и Константина Преславског. Климент делује најпре у Кутмичевици, а затим прелази у Охрид, где ће за само седам година (886–893) заједно са својим сатрудницима ишколовати око 3500 ученика; зато се без преувеличавања он може назвати оснивачем првог словенског универзитета.

– наставиће се –

– Из ризница светоотачке премудрости –

МОЛИТВА

као вербална икона

(други део)

Проф. др Валерије Лейахин

Са руској превела
Анџонина Пантелић

Права молитва започиње онда када у помоћ човеку дође Свети Дух,
јер су се и саме молитве родиле под утицајем Духа.

Двојединство молитве. Молитва превасходно припада сфери бића, а не психологији; она је битијна и онтолошка, она није привидно, него реално општење и сједињење са Богом. О томе је најдубље писао Преп. Јован Лествичник: „Молитва је, по свом својству, обитавање (συνουσία) и сједињење (ένωσις) човека са Богом; по свом дејству, пак, она је утврђивање (σύστασις) света (васељене), помирење са Богом...“ (Иоанн 1894: 232). Познато одређење игумана Синајске обитељи на грчком језику звучи још енергичније и одважније: συνουσία – то је са-сушност, са-биће, с-једињење у једној суштини. Према Преподобном Јовану, упоредо с тим, истинска молитва, мирећи човека са Богом, постаје „утврђење“ (састављање, спајање, учвршћивање, устројство) универзума. Молитва у себи носи реалну богочовечанску силу и она уноси хармонију у васељену коју је Бог

створио и одржава је. Вековима уназад у Православљу постоји широко распрострањено убеђење да свет опстаје благодарећи молитвама Светих. „Захваљујући монасима“, пише старац Софроније (Сахаров), „на земљи се никада не прекида молитва; у томе је корист за цео свет, јер се свет одржава молитвом; када, пак, ослаби молитва, тада ће и свет пропасти“ (Силуан 1990: 269). За истинску молитву не постоје никаква просторна или временска ограничења. Српски подвижник и богослов о. Јустин Поповић пише: „Господе, како је грандиозна тајна твојих светова! Ја шапућем овде своје молитвице, а оне одјекују до на бескрајни крај твојих светова, и разливају се по свој твари...“ (Јустин 1980: 152). Молитва задобија овако велики значај у Православљу управо захваљујући свом битијном и богочовечанском карактеру.

Молитва коју твори човек, молитва као плод људских напора

и подвига молитеља, корисна је и неопходна, али то је још увек само приступ ка истинској, двојединој богочовечанској молитви, која је „дар Божији, дело Божије благодати“, како пише Преп. Никодим Светогорац (Никодим 1892: 207). Права молитва започиње онда када у помоћ човеку дође Свети Дух, јер су се и саме молитве родиле под утицајем Духа. Епископ Теофан Затворник пише: „Молитве су духовне због тога што се најпре у духу зачињу и сазревају и из духа се изливају. Посебно су духовне због тога што се зачињу и сазревају благодаћу Светога Духа. Ни Псалтир, ни све друге словесне молитве, нису од самог почетка биле словесне. Оне су у почетку биле духовне, а затим су заодевене у речи и постале су словесне. Међутим, реч која је приступила није уклонила њихову духовност. Оне су и сада словесне само по форми, док су по сили духовне...“ (Делание 1974: 19).

Захваљујући свом богочовечанском реализму, молитва преображава и самог човека, она га „уиконовљује“. Човечије тело постаје храм Духа који се у њему моли, док се сам човек уподобљује анђелима, који на небесима непрестано кличу и славослове Бога. „Знај“, пише Преп. Нил Синајски, „да нас анђели подстичу на молитву и стоје на молитви, радујући се и истовремено се молећи за нас“ (Добротољубие 1992: 2, 155). „У молитвеном часу у потпуности буди небески анђео“, саветује Преп. Јефрем Сиријски, док Св. Јован Златоусти поучава: „Молитва је заједничко дело анђела и људи“ (Добротољубие 1992: 2, 329; 5, 245). Молитва је „онтолошки мост“ између Бога и човека; када ступи на њега, човек преображава своју природу, уподобљујући је анђелској природи, молитвом побеђује грех у себи и умањује његово деловање у свету.

Посредством молитве човек ступа у богоопштење, а то значи – у богопознање. Молитва се савршава у двојединству онтологије и гносеологије. „Молитвено познање“ је крајње битијно и оно се у православном богословљу супротставља природнонаучном и спекулативно-рационалном као унутрашње спољашњем, као суштинско (тј. познање ствари по суштини) феноменолошком, формално-логичком, као познање иманентних веза између предмета и појава познају узрочно-последичних односа међу њима.

Антиномичност молитве проистиче из њеног двојединства. „Молитва је беседа ума управљена према Богу“; „Ко љуби Бога, он свагда беседи с Њим као са Оцем...“ (Добротољубие

1992: 2, 207, 213). Овакво схватање молитве као беседе припада Преп. Нилу Синајском, али се оно, изражено другим речима, може пронаћи код многих Отаца Цркве, на пример, код Св. Јована Златоустог. Главна анти-

Фото: <http://matronamoskov.cerkov.ru>

номија молитве састоји се у томе што је молитва – *сједињење и разговор*: она није једностран чин обраћања човека Богу, чин који остаје без одговора, него реално сједињење у богоопштењу. Истинска молитва чини човека способним да „чује“ или да разуме одговор на своје молбе. У истинској молитви, у иконичној молитви, неизрециво постаје изрециво, нечујно – чујно, невидљиво – видљиво, непознато – познато... Овде је могућ дугачак низ антиномија. Свети Јован Златоусти поставља реторско питање: „Шта би могло да буде највећа похвала за молитву?“, а затим сам одговара на њега: „Онај Којега не обухватају небеса, Тај у молитвама улази у душу

живу“ (Добротољубие 1992: 5, 345). Овај „улазак“ се, наравно, схвата антиномијски: верујућем се у молитви даје да понекад доживи „макар и малу сличност са стањем Богочовека“ (Силуан 1990: 106), њему се не даје психолошки доживљај, него битијно антиномично стање, које човека уподобљава оваплоћеном Богу.

Литургијност и синергијност молитве. У Цркви, У Литургији, сви догмати, све истине Откривења и Светог Предања, преобликоване су и преображене у молитве и прозбе. У богослужењу је садржано васцело православно богословље, васцели божански домострој човековог спасења, пише Архимандрит Јустин Поповић (Јустин 1980: 165). У Литургији „оживљују“ оомолитвљено Писмо, Предање и богословље, претварају се у лично искуство сваког молитеља, постају сам живот; у литургијској молитви не постоји подела између истина вере и живота у вери – вера, богословље и живот се подударују. Нај-

сложеније и за разум најнесхватљивије догмате и истине молитва чини „живим животом“ молитеља, душом његове душе (Јустин 1980: 171), чини их наслеђем личног духовног искуства. У мољењу се човек актуализује и активира као део мистичког Тела Христовог – Цркве. Литургијност молитве поткрепљена је иконотопосом олтара и храма у којем се она врши. Иконореч, иконоиме узноси се Богу са посебно изабраног места, испуњеног божанским енергијама, са иконе Вишњег Јерусалима – у Небески Јерусалим.

Саборност молитве и мољења може се разматрати на неколико планова. Као прво, Молитва Господња, а после ње и све по-

тоње молитве (као одрази Прволика) у Православљу се, по свом садржају, разматрају као квинтесенција старозаветних молитава; као друго, молитва јесте саборно јединство православног богословља, у чијем се средишту налази литургијска молитва; као треће, молитва, као општење са Богом, као мољење, представља јединство богословља, вере и живота у Богу, према Његовим заповестима; као четврто, молитва у једној, светој, саборној и апостолској Цркви може бити само једна и саборна. Литургија, у преводу са грчког језика, значи „заједничко дело“; верујући народ сабира се у храму ради заједничке, саборне молитве у јединству вере. Идеал овакве молитве

дат је у Делима апостолским: *А у народа који њоверова беше једно срце и једна душа* (Дап. 4, 32). Управо ово јединство срца и душе у Богу и јесте саборност молитве. Саборна молитва, међутим, не укида индивидуалну, домаћу или келејну молитву, него је појачава, подржава и надахњује. Свети Симон Владимирски је у Посланици црнорисцу Поликарпу писао: „Све оно што сатвориш у келији, ништавно је; ако и Псалтир читаш или ако дванаест псалама певаш, то се не може ни упоредити са једним саборним *Господе, помилуј*“ (Памјатници 1980: 476). Мисао овог светитеља је једноставна: ни најусрднија и најсветија келејна молитва не може заменити саборну, нити да буде изнад ње. Чак и ако се човек моли сам код куће, он се укључује у саборну

молитву свих умрлих и живих, јер литургијност, саборност и синергијност молитве у Православљу дејствује универзално и свеобухватно.

Символичност молитве. Молитва Господња установљује симболичко вербално изображење односа између Бога и човека као односа између Оца и сина. Требало би, међутим, имати на уму да је то иконични

фото: sodahead.com

символизам. Узајамна веза човека са Богом и човекова способност да усходи ка Њему као син ка Оцу, постоји и схвата се на плану антиномијског богочовечанског реализма. Однос „Бог Отац – Син Божији“ јесте праслика односа „Бог – човек“, а не супротно. Сједињење Бога и човека у молитви не може се сводити на истоветност, јер ће Бог постати антропоморфан, и то не иконично, него по суштини. Не може се, међутим, ни умањити реалност богоопштења у молитви, јер ће се у том случају Бог сакрити од човека у деистичку и агностичку даљину, док ће онтолошки синергијски символизам молитве опет бити нарушен или чак поништен. Наглашеност ове антиномији придаје симболизму молитве онтолошко иконично значење.

Символизам у молитви неопходан је и због тога што, према сведочењу Апостола Павла и Светих Отаца, у људском језику не постоје речи помоћу којих би се могло именовати, одредити и изразити све оно што човек у молитви добија од Бога. Човек живи у простору и времену, а Бог је изван простора и времена; човеку су потребне многе ствари, док Бог нема никакву потребу; човек хоће да се обрати Богу, да Га назове неким именом, док Бог, по суштини, нема имена. Човек је принуђен и дужан да, уз помоћ иконичног символа, у молитви сачува антиномијску дистанцу између речи и појма који је њоме обухваћен: име Божије (у молитви) само је икона истинитог и човеку недоступног Имена

Божијег; „небеса“ – то је само вербална икона места на којем се налази Бог, будући да за Бога не постоји конкретно, ограничено место у простору (исто се може рећи и о „царству“, „хлебу“, „дуговима“, „искушењу“, итд.). Молитва је, у целини посматрано, по суштини и садржају иконична, а по форми симболична.

Каноничност молитве може се разматрати са два аспекта: са становишта садржаја и са становишта форме. И у једном и у другом случају као иконолик служи Првомолитва коју је дао Спаситељ.

Акумулирајући искуство старозаветне молитве, користећи конкретна молитвословља из Старог Завета, усвојивши молитве из Јеванђеља и из апостолских посланица, Православље је формирало стабилан, али исто-

времено и флексибилен, променљив садржајни канон, који Црква брижљиво одржава током многих векова¹. У православним поукама о молитви саветује се верујућима да се на почетку моле „туђим речима“, тј. молитвама Св. Отаца. Почетницима је ово неопходно: као прво, због тога што се молитве светих људи и жена не стварају, него се „изливају“ из њиховог срца под утицајем Светога Духа; оне су крајње онтолошке, оне су преиспуњене Духом. Човек који пажљиво узноси ове молитве Богу бива прожет њиховом садржајем, а његова индивидуална молитва улива се у двоједино богочовечанско биће. Као друго, саборно искуство Православне Цркве је, међу мноштвом молитва, за „Молитвеник“ одабрало она мољења која у највећој мери одговарају духу Православља; самим тим, оно афирмише *православну молитвену традицију*, будући да она оцртава онај пут којим су прошли сви православни светитељи и који се нуди сваком православном када ступи на молитвени подвиг. Многи светитељи упозоравају на опасност која долази од молитве изговорене својим речима, јер се у таквим молитвама пројављује лична воља (самовоља) молитеља, а она може бити у раскораку са вољом Божијом. Таква молитва могла би да нашкоди молитељу, па чак и да га доведе до оштећења ума. Верујућима

¹ Велики број молитава састављен је у епохи Васељенских Сабора, а саставили су их тако значајни Оци Цркве и богослови као што су Св. Јован Златоусти, Св. Василије Велики, Св. Григорије Богослов, Преп. Антоније Велики, Преп. Макарије Велики, Преп. Јефрем Сирјски, Преп. Јован Дамаскин, Преп. Симеон Нови Богослов и др. Јутарње и вечерње домаће правило нису промењени током многих векова и они образују онај костур, оно језгро које омогућује да се око њега појаве нове молитве. Такве молитве понекад се штампају као прилог „Молитвенику“, али од времена Преп. Симеона Новог Богослова ниједној од тих нових молитава није било суђено да постане део молитвеног правила.

се саветује да на почетку усвоје саборно искуство молитве и да тек након тога приступе Богу са својим речима и прозбама. Идеал је да се молитва у једном тренутку сама „истргне“ из срца молитеља.

Као и свако тешко и одговорно дело, и молитва се мора учити; најбољи учитељи на том путу јесу молитве Светих. Молитва је уметност, и она, како пише о. Александар Јељчанинов, мора бити „правилно постављена“; у супротном, она ће само „појачати унутрашњи душевни хаос у људима“ (Ељчанинов 1978: 72). Молитве светих, међутим, услед своје синергичности могу не приметно, па чак и независно од његове воље (али у сагласности са вољом Божијом), утицати на молитеља: „Важна је свака молитва, чак и она немарна... Свештене речи молитве, које се чак и расејано понављају, прекривају наше сећање, ум и срце тананим нитима и над нашим бићем творе добро, нама непознато дело“ (Ељчанинов 1978: 86).

Молитва Господња служи као иконолик композиције и структуре сваке друге православне молитве. Преподобни Јован Лествичник је писао: „Пре свега, изобразимо на хартији нашег мољења искрено благодарење Богу, затим исповедање грехова и скрушеност душе у осећању; после тога изнесимо пред Свецара све наше прозбе. Овај вид молитве је најбољи...“. И Св. Василије Велики, а затим и Преп. Никодим Светогорац поучавају нас да се молимо управо на овакав начин: „На почетку узнеси славословље Богу, затим Му заблагодари за добротинства која ти је указао, онда Му исповеди своје грехе и преступање Његових заповести, и, најзад, затражи од Њега оно што ти је потребно, а највише оно што је потребно за твоје спасење“ (Никодим 1892: 234). На овај начин, православна молитва састоји се од четири основна елемента: а)

Молитва Господња служи као иконолик композиције и структуре сваке друге православне молитве.

славословље или хвала, б) благодарење, в) покајање, скрушеност због грехова, г) прозба. Њихов саоднос унутар молитвословља је прилично флексибилен: на пример, молитва се може започети (након најједноставнијег призива – „Господе!“) исповедањем и покајањем, и тада се благодарење и славословље узносе на крају².

Молитвени канон испуњава неколико важних и узајамно повезаних функција:

а) он одржава богочовечанско двојединство молитвословља, чувајући их од замењивања новим „делима“, неиконичним молитвама;

б) он поставља човека у правилан (православан) однос према Богу;

в) он испуњава дидактичку функцију, поучавајући како се треба молити;

г) он одржава православну молитвену традицију, обезбеђујући саборност молитвеног искуства свих чланова Цркве у свим временима.

² Осим тога, током времена појавиле су се и молитве посвећене једној теми, на пример, покајне молитве пред исповест и Св. Причешће, као и благодарне молитве после Светог Причешћа. Постоје такође и молитве за разне случајеве: за болеснике, за усопше, за путнике, за оне „који нас ненавиде и вређају“, итд. Све ове молитве, међутим, према православним тумачењима, воде порекло од Молитве Господње, тако да су неким својим стихом или само неком својом речју нераскидиво повезане са њом; она је молитвени *Прошоканон* и *Прошомолитва* за сва молитвословља. ■■

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Извор: <http://beautyofchristianity.blogspot.com>

Философија у Колоси (Кол. 2, 8)

(први део)

др Предраг Драгишиновић

У Посланици Колошанима 2, 8 читамо: „Пазите да вас ко не обмане философијом и празном преваром, по предању људском, по науци света, а не по Христу.“ Из овога стиха произлази да је Апостол Павле имао негативан однос према философији. Да ли се овде заправо ради о одбацивању философије уопште или неке конкретне философије?

Ако се мисли на неку посебну философију, о којој философији је реч?

Питање „философије“ која се помиње у Кол. 2, 8 је у историји тумачења Новог Завета било интензивно дискутовано, али без општеприхваћених резултата. Разлог томе је што сам Апостол Павле не даје ближе одређење овог појма. С друге стране, готово да постоји сагласност међу тумачима да Апостол овде не мисли на философију уопште, на „љубав према мудрости“ или покушај човека да својим мишљењем допре до коначног смисла постојања света. То нарочито постаје јасно када се сагледа чињеница да философија никада није постојала у чистом, неутрал-

ном облику, већ увек као философија једне личности која је у сучељавању са ранијим мисаоним токовима развијала своје посебне философске системе који су потом надаље били разрађивани, модификовани или одбацивани, бивајући на тај начин инволвирани у даље токове философске мисли кроз историју. Проблем, дакле, у Кол. 2, 8 није философија по себи, покушај човека да мисли себе и свет око себе, већ извесна философија која је практикована међу хришћанима у Колоси, а која је била противна ономе што је „по Христу“. О којој је овде философији реч? Да ли је

у питању нека философска школа или правац? На коју то философију хришћани треба да пазе да их не обмане?

Философија у Кол. 2, 8

Појам „философија“ се у Посланици Колошанима јавља у ширем контексту Апостола полемике са извесним хришћанским круговима у Колоси. Та полемика заузима не мали део Посланице, наиме Кол. 2, 6–23. У досадашњим истраживањима се углавном покушавало да се спорни појам „философија“ из 2, 8 дефинише из опште слике

о Апостоловим противницима, а не да овај појам буде кључни за одређивање садржаја њиховог учења. Проблем је што је Апостолова полемика са противницима и његов опис њиховог учења остављају преширок простор на коме је готово немогуће недвосмислено одредити значење наведене „философије“. Стога у тумачењима влада потпуна опречност у мишљењима.

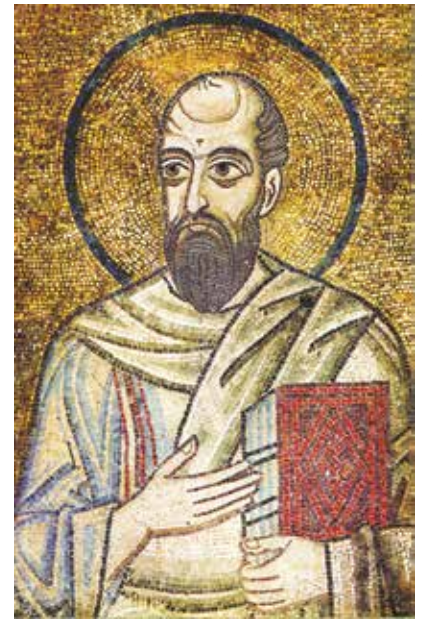
Философија јудејског или незнабожачког порекла

Један број тумача сматра да су Апостолови противници јудеохришћани. Међу овом групом тумача постоје разни приступи: једни сматрају да Апостол упозорава своју заједницу да се чувају јудеохришћана који хришћанство желе да редукују на јудејство засновано искључиво на држању Торе; други сматрају да помињање календара (2, 16) и поштовање анђела (2, 18) имају своје упориште у есенски оријентисаном јудејству Кумрана, док трећи поштовање анђела смештају у контекст јудејских мистичких успињања на небо (2, 18). Друга група тумача инсистира на незнабожачком карактеру противничког учења. Тако једни сматрају да Кол. 2, 18 указује на јелинске религије мистерија, док други пак – ослањајући се на помињање „науке овога света“ (или „елементе овога света“) у 2, 8 – сматрају да је Апостолова мета грчка философија, нарочито неопитагорејци. Неки пак, остајући на линији незнабожачког порекла спорног учења, сматрају да поштовање анђела из 2, 18 указује на јелинску магију. Трећа група истраживача види у противницима гностике који су делују као учитељи у Колоси. Сходно свему наведеном јасно је да у садашњим истраживањима нема сагласности у погледу садржаја учења против кога Апостол пише, па самим тим ни „философије“ која је издвојена као посебна

карактеристика овог учења. Оно што је важно имати у виду је да је Мала Азија тога доба у погледу религије била синкретистичка, тј. да се пуно религијских култова и учења мешало и стварало нове и често нехомогене религијске феномене. О томе сведоче и археолошки налази на основу којих се констатује Божије име Јахве и имена јудејских анђела на незнабожачким записима или пак поштовање суботе код незнабожаца. Код хришћанских кругова у Колоси се вероватно ради о синкретизму, тј. о покушају повезивања хришћанске вере са јудејством, религијама мистерија и извесном философијом.

Карактеристике философије у Колоси

У недостатку података о философији у Колоси ван самог текста Посланице Колошанима, сва пажња тумача се усмерава на карактеристике философије које се могу наћи у самоме тексту. Иако у самом тексту може бити констатован низ инсинуација које би биле од помоћи приликом ближег одређивања колошанске философије, ипак једини чврсти ослонац у том смислу нуде изразито полемички текстови 2, 8.18.21.23. У Кол. 2, 8 Апостол проблематично учење карактерише као „философију“, „празну превару“, „предање људско“ и „науку (овога) света“. Из ових општих описа тешко да се може извући нека конкретнија представа о учењу против кога Апостол пише. Следеће важно место је 2, 18: „Нико да вас не обманује на водном понизношћу и служењем анђелима, упуштајући се у оно што није видео, и узалуд се гордећи телесним умом својим.“ Овде се „телесни ум“ поново враћа философији из 2, 8, с тим што се вероватно радило о једној философији повезаној са мистичким искуствима, дакле једном типу религијске философије. Та философија је надаље повезана са

Св. Ап. Павле, мозаик из Св. Софије у Кијеву (извор: wikipedia.org)

извесним верским праксама: „Не додирни, не окуси, не опипај – по заповестима и наукама људским ... ово је само привидно мудрост у самовољном служењу и понизности и мучењу тела, а није од неког значаја за задовољење тела“ (2, 21–23). Из свега наведеног се дакле може начелно рећи да је учење у Колоси нека врста мистичке философије праћене аскетским праксама. Те аскетске праксе базирале су се на специфичном светоназору јудејског колорита: „Да вас дакле нико не осуђује за јело или пиће, или за какав празник, или за младине или за суботе“ (2, 16). За Апостола Павла је недопустиво да крштени хришћани, они за које је Христос страдао и васкрсао, јер „избриса обвезницу која нас је својим прописима оптуживала и била против нас, и уклони је приковавши је на крст“ (2, 14), буду потчињени захтевима људске философије везујући своје спасење за испуњавање прописа: „Зашто се држите прописа као да живите у свету?“ За Апостола су дакле захтевани прописи од овога света, а не „по Христу“. Крштени, са Христом васкрсли хришћани, црпе своју мотивацију за морално савршенство са другог извора (3, 1.23–24).

– наставиће се –

Име којим се Бог представио Мојсију између „вечите садашњости“ и есхатолошког обећања

Онај Који Јесте

Бојан Бошковић

У хришћанству се се ово име не употребљава често због тога што новозаветно откривење доноси ново, савршеније име Божије – Отац, Син и Свети Дух

З а време Мојсијевог боравка у егзилу у земљи Мадиямској на Арабијском полуострву, из „грма који је горео, а није сагоревао“, јавио му се Бог и заповедио му да изведе Његов народ из Египта. Иако се Бог представио као Бог Авраама, Исака и Јакова, Мојсије је тражио да му Бог каже своје име. Ово се може објаснити тиме што је Мојсије био житељ многобожачког света, где би уколико би неко рекао да га шаље Бог, људи питали на ког тачно од многих богова мисли. Постоји и тумачење по ком ту постоји веза са магијском моћи имена, где онај ко зна неко „тајно“ име неког бога на одређени начин „располаже“ њиме.

Од Мојсијевог питања занимаљивији је Божији одговор: „אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה“ (*Exjeh Ašer Exjeh* – Јесам Који Јесам), реци *Јахве* – Онај Који Јесте) ме је послао“.

Овакав одговор може се тумачити као одбијање Божије да Мојсију открије своје име, јер га нико не сме знати. Ово такође може бити схваћено као начин да се изрази истина како се не ради о једном од многих богова, него о универзалном једином Богу. Ово ме такође иде у прилог то да Бог своје име изводи из онога што је најопштије, свему постојећем заједничко – „да јесте“. Могуће тумачење је и да Бог овим хоће да каже да је он Бог који заиста постоји, насупротив боговима многобожаца који не постоје.

Од овог места у књизи Израелска, Јахве постаје уобичајено

име за Бога Израилевог у целом Старом Завету, име обавијено ауром посебног страхопоштовања. Постепено оно постаје „табу“. Нико га није смео изговарати ни у којој прилици. Једини изузетак био је првосвештеник, једном годишње, за време Дана очишћења тј. за празник Јом кипур, приликом чега би окупљени народ падао ничице. Ово је била радикална, али уобичајена интерпретација Божије заповести: „Не узимај узалуд име Јахве (Јахвеа) Бога свога“.

Ово је довело до тога да дуго времена није било познато као се тетраграматон (четири слова Божијег имена – ЈХВХ) заправо чита. У старојеврејском се наиме између сугласника не пишу самогласници, а у већини текстова су ознаке које упућују на то како се чита тетраграматон биле оне које се односе на самогласнике речи *Агонај* (Господ), која се најчешће изговарала уместо Божијег имена. Тако се дошло до закључка да се тетраграматон чита као „Јехова“.

Јеховини сведоци тврде да се Божије име одбацује, што они тумаче као неку врсту завере и апостасије. Међутим, у хришћанству се ради о томе да се ово име не употребљава често због тога што новозаветно откривење доноси ново, савршеније име Божије – Отац, Син и Свети Дух. Код Јевреја се нестанком храма, а тиме и свештенства губи једина прилика када се ово име изговарало.

Презент или футур?

Старојеврејски језик не познаје глаголска времена. Глаголи се деле на довршене и недовршене. Први се уобичајено преводје перфектом и презентом, а други футуром.

Од првог превода Старог Завета на грчки језик, Септуагинте, уобичајено је да се Божији одговор преводје презентом. Савремени научници углавном споре овакво преводилачко решење и залажу се за преводјење у будућем времену: „*Бићу који ћу бити*“, реци: *Онај Који ће Бити* ме је послао“.

Многи одбацују прикладност и самог глагола „бити“ и наглашавају да се ту ради о обећању Божијег присуства. Они ипак превиђају да се сам појам присуства изводи из глагола „бити“ (па и на српском: „при+сус+тво“ изведено из сус – словенска основа за партиципе глагола „бити“). Граматички, и не само граматички, постојање и присуствовање у многим језицима су веома сродни и често се изједначавају.

Уколико је више у складу са хебрејским оригиналом преводјење у футур, како онда објаснити да су се преводиоци на грчки одлучили за презент?

Паралеле са хеленизмом

У време хеленистичке културне синтезе, када је Библија преводјена на грчки језик, појмови изведени из глагола „бити“ имали су своје место у философи-

ји. Парменид (515–450. г. пре Христа), творац појма „биће“ (то *ὄν* – партицип средњег рода индикатива презента, глагола *εἶμι*, а у Септуагинти се име Јахве преводи као *ὁ ὄν* – ради се о мушком роду истог партиципа) је овај појам конструисао да би њиме означио оно што је истинито, што је вечно, што се никада не мења. Индикативно је да је он један од првих грчких философа који је појавни свет свео на привид који је последица несавршености чулног опажања. Насупрот свету привида постоји само „биће“ које је једно. Настављачи његове мисли су логичким апоријама покушавали да докажу да не постоје време и простор итд.

Осим на своје директне настављаче (елејска школа), Парменид је значајно утицао и на Платона и његове следбенике, који су у време настанка Септуагинте били међу најутицајнијим философима.

У хеленизму се овакво нешто не јавља само у философији, него и у религији. У делфијском светилишту сачуван је један натпис где се Аполону поштовалац обраћа називајући га *Εἷ* (=Јеси – 2. лице индикатива презента глагола *εἶμι*). За многе Грке Аполон је имао много значајније место у пантеону него што је оно које му додељују нпр. Хомер и Хесиод. За неке он је врховно божанство. И сам Платон га повезује са врховном идејом Једног, тумачећи његово име као негацију мноштва (*α – πολλόν*).

За нас није толико битно да ли је философија позајмљивала од религије или обратно. Оно што је битно да су преводиоци приметили да постоји нека врста сличности између библијског текста и неких важних елемената културе на чији језик преводите. Те сличности су да се пандан ономе што је Бог за Стари Завет, био то „врховни бог“ или „почело“ (*ἀρχή*) одређује као једно и да се означава именом које има везе са појмом бића.

Битна разлика је, међутим, да се Бог у Библији јавља као не-

ко ко делује у историји кроз савез са изабраним народом који је усмерен на будућност најављену већ обећањем датим Аврааму, док се у хеленизму ради о највишој стварности која се доживљава као једино умом спознатљива „вечна садашњост“ која све временито разоткрива као привидно и непостојеће.

Да су се преводиоци одлучили за футур који је ближе контексту Божијег јављања Мојсију, то не би било разумљиво хеленистичким читаоцима. Да Бог јесте у будућности, а не у „вечитој садашњости“ то би за њих било веома зачуђујуће, и не би пренело основну ствар коју преводиоци хоће да нагласе – да је библијски Бог једини истински Бог.

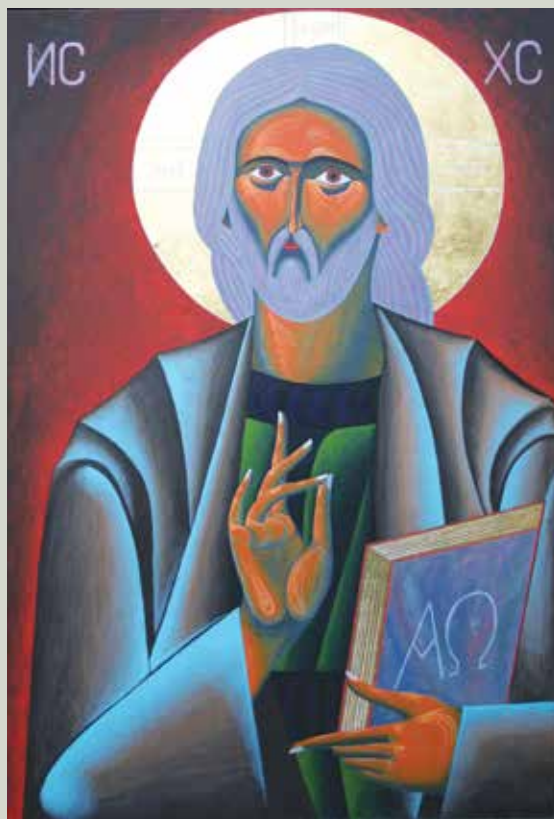
Бог обећања

Обећање је контекст у ком се Бог јавља Мојсију. То што се Бог представља као Бог Авраама, Исака и Јакова, такође указује на верност обећању које је Бог дао овим Патријарсима. Обећање избављења из ропства у Египту које Бог даје Мојсију приликом јављања из „несагоривог грма“ обећавајући поновни сусрет „на гори овој“ је наставак овог обећања.

След обећања које Бог даје изабраном народу се наставља даље: улазак у обећану земљу, затим долазак Месије и Царства Божијег.

Христос коначно обећање одређује као васкрсење мртвих, позивајући се на то да се Бог Мојсију представио као Бог Авраама, Исака и Јакова, а да при том „Бог није Бог мртвих, него Бог живих“.

Контекст обећања и есхатолошке усмерености историје спасења у којој се Бог јавља и делује

Исус Христос, икона, 2001 годост (рад Андреја Бунушевца)

више иде у прилог решењу да се Божије име преводи футуром. То би направило значајну разлику у односу на небиблијска схватања Бога, по којима он више личи на елејско биће или платонистичко Једно.

Христово Ја Јесам

Сам Исус Христос, сходно новозаветним извештајима на себе примењује ово Божије име. Ово најчешће налазимо у Јеванђељу по Јовану. Он то чини тако што користи формулацију: „Ја Јесам“ (*ἐγώ εἰμι*). Да се ради о Христовом позивању на то да је Он Јахве, Онај Који Јесте, види се по томе што Он не каже „Ја јесам... ово или оно“, него просто „Ја Јесам“, као и то да Он ово говори приликом догађаја у којима се показује Његова божанска «власт», као и по реакцији ученика.

Приметимо да се овде поново ради о презенту, а не футуру. Овде то међутим, има нови смисао, сходно коме и презент у Септуагинти може да се схвати као праслика Христовог „Ја Јесам“. Овим би превод у презенту добио сми-

сао, а да при том не би укинуо карактер обећања. Тај смисао је да је сам Христос испуњење свих обећања датих од Бога.

У Откривењу Јовановом се ово име даје у облику који открива пуноћу његовог значења, које обухвата вечно постојање, спаситељску делатност и есхатолошку пуноћу: Који Беше Одвек, Који Јесте и Који Долази.

Света Тројица као Онај Који Јесте

Да ли то што Христос повезује ово Божије име са собом, а не са Оцем значи да је оно искључиво Његово име и да се не може односити на Оца и Светог Духа? Неки теолози сматрају управо тако. Кажу да је у ранијим списима Старог Завета име Јахве искључиво означавало ипостас Сина, а име Ел Елион (Бог Вишњи) Очеу ипостас. Насупрот томе, Јеховини сведоци ово име сматрају искључиво именом Бога Оца, због њиховог неоаријанског учења.

Црквена традиција ипак не дели њихова мишљења, него се наставља на старозаветну традицију (у свом финализованом облику). Можемо чути да се име *Онај Који Јесте* у Литургији Св. Василија односи на Оца, затим су ту иконописна сведочанства, где се односи и на Светог Духа итд.

Треба ипак напоменути да се старозаветни појам „Име Божије“ може односити на ипостас Сина, будући да се Бог, односно Отац и Света Тројица кроз Њега откривају свету. Тако да је Онај Који Јесте Син, а он је Име Божије, којим се Бог открива свету.

Због овога, као и неодвојивости деловања Свете Тројице у икономији спасења у којој Син има „централно“ место, ово име се односи на сваку од божанских ипостаси. Ово име се дакле везује за однос Бога према свету (икономија), а не на унутартројичне односе божанских ипостаси. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац
Рајс (36. део) –

Пријатељ који је учинио све

Анџоније Ђурић

Нису била захвална само српска деца, српске избеглице, најдубљу захвалност изразила је и Народна скупштина.

Цела Француска у госте позвана

„Имам седам година“ – каже једна девојчица – „и једва могу да пишем. Овде нам је добро, сви су добри и много ме воле. Кад порастем, ја ћу се одужити.“

„Ја никада нећу заборавити – заветује се један ученик – лепу и гостољубиву Француску, где сам био братски примљен. Ја се заклињем да ћу је увек волети, бранити и сматрати својом другом отаџбином.“

„Нема речи које могу исказати све оно што ми осећамо“ – прва је реченица из ђачког дневника. „Али, доћи ће дан кад ћемо показати нашу љубав и нашу захвалност француском народу...“

На почетку свог малог дневника један ђак је записао:

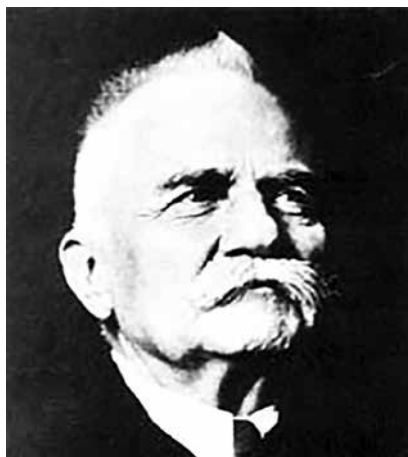
„Стално се молим Богу да се вратимо у своју отаџбину оног часа кад наши војници протерају наше непријатеље. Кад дође тај дан, прво ћу у госте позвати своје мале француске пријатеље. Не, не, позваћу целу Француску, она чини ми се, може да стане у моју Мачву. Тада ћу најпре да им напишем писмо. Рећи ћу им: дођите да видите да су наша срца исто толико велика као и ваша... А кад ми дођу француски дечаки и девојчице, водићу их по Мачви да виде пшенично класје на нашим пољима, да виде наше планине,

наше бунаре, реке, да уђу у наше млекаре и да сви заједно скидамо кајмак из карлица моје мајке... Молим се Богу да услиши све моје молитве, да дође час повратка у моју отаџбину, да у њој дочекам, топло и искрено, све моје мале пријатеље и њихове добре родитеље који нама, избеглицама, дадоше своје куће, свој хлеб и своје млеко, и своја срца. Француска ће заувек остати у мом срцу...“

Није то била захвалност само српске деце, српских избеглица, најдубљу захвалност изразила је и Народна скупштина. Види се то из говора који је, 12. септембра 1916. године, одржао Љубомир Давидовић, министар просвете и црквених послова. *Српске новине*, које су тада излазиле на Крфу, објавиле су његов говор:

„...Ја сам очекивао да ће питању о школовању наше омладине на страни, у Француској и Енглеској, Народна скупштина да посвети, кад буде могла, толико времена колико оно по својој важности заслужује. Али, кад је о школовању деце у Француској пала изненада реч, допустите ми, господо, да за овај мах кажем неколико речи о великом француском народу. О народу, господо, који је примио на своја недра три хиљаде и пет стотина наше деце. Примио их је тако топло да сам уверен да ће их племенити Французи научити много чему добром.

Уверен сам да ће близина и дружење деце оних очева који су се борили на Куманову, Битољу, Брегалници, Морави, на Руднику и Космају са децом оних родитеља који су се борили на Мар-

Љубомир М. Давидовић (1863–1940)
(фото: Википедија)

ни, Изеру, Вердену и Шампањи учинити толико корисног нашој омладини да ће они доћи препорођени у отаџбину и унети у њу дивне тековине лепе и сјајне француске културе... Та деца су смештена не добро, не врло добро – него одлично према приликама у којима су живела у својој отаџбини. У први мах ми смо рачунали да та деца нађу само кров над главом. Међутим, она су нашла племениту потпору и пуно васпитање. Више се није могло очекивати ни тражити. На свако се добро наишло и код француске владе и код француског народа.

Пријатељ који је учинио све

Ја не верујем, господо, да у овим нашим тешким приликама можемо имати ичег важнијег од изјаве благодарности великом француском народу. Ја полазим од оног момента кад су наша деца била приморана не само да напусте отаџбину, него и обале Јадранског мора. Први пријатељ који се нашао, у тим тешким невољама нашим, били су Французи. Француска нам је, господо, пружила не само превозна средства, него и сва друга добра која су у оним данима нашег чемера могла бити пружена нашим избеглицама и нашој деци. Нека је за то част и хвала и сјајној флоти француској.

И кад су наша деца дошла у Француску, вароши и села прихватили су их ретком топлином. То су, господо, били читави тријумфални походи. Њих нису дочекивали само другови и грађани, него и власт државна. Знамо за многе случајеве да су и у маленим местима где су наши стизали, излазили на дочек представници власти, а понегде и представници војних власти. За нас је то била тако велика утеха, тако велико јемство за нашу срећну будућност, да нам је дужност, не само да то високо ценимо и да на томе захвалимо, него да се тиме и поносимо.

И, господо, као министар просвете, ја сам нарочито дужан да изјавим своју дубоку благодарност много уваженом г. министру просвете Француске републике (Полу Пенлевеу, чувеном математичару, прим. А. Ђ.).

Он је, господо, учинио све, али апсолутно све што до њега стоји, да помогне сиротињу својих пријатеља. Он је учинио да су врата свих лицеја и колеџа француских била широм отворена нашој деци – исто као и француској. Никакве разлике у третирању између наше и француске деце нема. Све што имају француска деца, то имају и наша. Никакве разлике у издржавању нема. Једнакост је изведена до потпуности. И шта бисмо још могли захтевати, господо! И отуда право је да изјавимо нашу најтоплију захвалност према том тако лепом пријему, и државним органима и свима грађанима слободне и хумане Француске!

Господо, тако исто ми смо дужни да изјавимо на овом месту захвалност још и господи представницима француског Парламента.

Господин министар Француске Боп, још пре овог тешког слома наше отаџбине, својски је радио не извођењу замисли школовања наше деце у француским школама. Нека ми господин министар, који је сад случајно овде, не замери што ћу му срдечно захвалити на томе. Он нам је нагласио

да ће његова велика нација примити 300–500 српске деце, а она је, као што видите, уместо 300, примила 3500!

Жарко хвала Француској

Господин Хонора, народни посланик, са својим пријатељима, први је дао срећну идеју о школовању наше деце у његовој отаџбини, великој Француској. Ја сам дужан захвалити и народним посланицима Француске, који су нам у свим приликама указивали потпору, и молим вас да им и ви, као и ја, кажете – хвала!

Израђен је један правилник за пријем те деце. Надам се да ће се оно што је овај крвави рат прекинуо наставити кад ускоро настану дани благодетнога мира, и да ће Француска и даље остати пријатељица наше отаџбине, на част и нашу и њену...

Кад је дошао онај дуго жељени час да се српске избеглице врате у своју земљу, целој Француској упућен је овај опроштајни поздрав:

„...Пуне три године преко четири хиљаде младих Срба који су учили по универзитетима, средњим и стручним школама свих крајева Француске, делили су ваше тегобе, ваше радости и ваше наде. Они ће се вратити у своју земљу прожети високим особинама ваше расе. И у новом добу успостављене Правде, која Француској враћа њене две отргнуте покрајине а нама доноси наше јединство, та омладина ће оснажити наше старо дивљење француском генију, вашој књижевности, вашој уметности и вашој науци и то ће бити спона у нашим будућим односима.

У име породица које су остале у Србији, у име целокупног српског народа, ми упућујемо израз наше жарке захвалности целом благородном народу француском и узвикујемо из свега срца: Хвала и слава бесмртној Француској!“

— наставиће се —

– Пре 100 година –

Хвала савезницима (I)

Живорад Јанковић

Временски размак од пуних сто година који нас дели од догађања за Српство трагичне 1915. године даје могућност новог сагледавања извесних појава и тако ублажи болно подсећање на читав низ збивања сатканих прво од немоћи, а потом од бескрајних страдања... Потребно је сачувати нацију од репризе ондашњег бола због губитка земље и опште патње пошто се са разумљивом нелагодношћу иде у сусрет сећању на те догађаје који се по трагичности могу мерити само са ужасима за цело Српство непреболне 1813. године.

Део опште слике тадашњег расположења сачуван је у сећању Станислава Кракова: „У јулу је наш пук упућен на Цер да би наши војници помогли у обављању пољских радова. У селима су биле остале само жене, деца и старци. А година је била изузетно родна. Војници су били одушевљени, јер су се одједном вратили свом старом нормалном животу... Није требало надгледати војнике кад је жетва почела... Заборавили смо на рат.“ Од значаја је ова последња мисао. Постоје разни „заборави“. Није ово, нити је могао бити, природни заборав као током времена настало брисање из памћења. Ово је пре, и далеко више, „призвани заборав“, кроз бежање мисли од неизвесног реала. У то време познати комитски вођа Војислав Танкосић са својим саборцима чува обалу Дунава. Одмара се на сламарици постављеној на сандуке на којима пише: „Не тумбај – динамит!!!“

Има ли шта „логичније“ од очекивања да ће се преко сведочења учесника догађаја добити најбоље вести о току збивања?

Ко би други могао бити чија би прича вредела више? Искуство оних који бележе та сећања а прилика за посао те врсте код Срба је, нажалост, само у задња два века исувише: „Ја сам се с поглаварима Србије разговарао о којекаквим догађајима, где сам и ја с њима заједно био, па не знаду управо да ми кажу како је било... Сувише је времена протекло од ових догађаја и сувише се преживело, те није увек сигурно да доцнији догађаји нису потисли оне раније у сећању учесника“ (реч о периоду од само 15 година).

По писцу познатог романа ратници су „о свом рату имали своју причу... Она је толико редукована и лична, да само по нечем, не најважнијем, представља сведочанство и документ о човеку у рату... Највише су ми причали о својствима својих командира и о глади у повлачењу преко Албаније... Од својих јунаштава, чешће су истицали своје подвале непријатељима и командирима; превара и лукавство били су им милији од јунаштва или равни њему.“

Познати писац се током рада ослања и на факта и на логику, а потом највише на своју интуицију и упркос свему резултат је поразан. „О војводи Радомиру Путнику прочитао сам неколико текстова и некролога, његова ћерка... није била вољна да казује своја сећања јер то што је прочитала у прве три књиге, исказала ми је увређено: „Ви господине о моме оцу пишете будалаштине... и све остало што пишете, то је којешта... „Разлике између реала и писања о њему био је свестан и Радомир Путник кад је као млад официр али снабдевен искуством из ратовања 1876–78. писао Владану Ђорђевићу: „Као што видите, на хартији се трупе брзо и лако концентришу, после неколико потеза већ су на свом главном зборишту на Бабиној глави. А какав су оне до тада напор учиниле, са каквим се тешкоћама и оскудицом бориле... Да сам вам ово написао у оно време... вероватно бих написао вештије и потпуније. „Учесник и буквално мало зна шта се око њега збива. Свестан је тога и лични прати-

Нема српске куће која на овај или онај начин није неком болном успоменом везана за 1915. годину. У целом циклусу писања о српским ратовима примећује се како су описи ових неколико месеци тежак доживљај и посао и за саме ауторе текстова. И на њих се преноси општи утисак пропасти. Што се иде дубље у изучавање, неминовност пораза постаје очигледно. Било је то време кад се и несвесно бирало између часног нестанка, односно суицида, и (пре) болног опстанка. Ток збивања услед недоласка савезника нагонио је на страдање, стварајући тежак осећај усамљености који допире и до наших дана.

лац Црног Ђорђа Петар Јокић који у својим сећањима на више места истиче како се у команди за покрет не каже циљ покрета. Смисао појава на дугу стазу и не може да зна пошто се то открива тек након деценија. Без ових и оваквих сведочења, теорија би све „разумела“, „појаснила“ тако да изгледа „савршено“ – једини недостатак целог труда састојао би се у томе што то не би било тачно, односно ту би на делу била кабинетска (анти)логија.

Рекло би се да око Првог светског рата после пуних сто година не би могло нити би требало да има неких тајни. Објава доступне грађе никога не угрожава нити би могла бити неки реметилачки фактор. Ипак, није давно речено и ово: „Ја сам добио начелну дозволу за рад у Отоманској банци у Паризу у њиховој централи. Чим су сазнали да ме занима Први светски рат, они су обуставили дозволу. То је за француске финансијске кругове још табу тема...“ Иако се не говори често, ипак је толико познато да су финансијски токови погонско гориво неопходно за трајање ратних сукоба. Њихово познавање је важније од броја пушака, батерија и шаторских крила, чије промене се пажљиво бележе. Докле они плански функционишу, нема тешкоћа са снабдевањем. Поменути пример говори колико смо још увек далеко од суштинског.

Рад отежава скоро до немогућег и раскорак између формал-

ног и реалног – то је честа појава. „Велики кнез моли да се српска војска одржава у потпуној готовости како би могла одмах предузети офанзиву, ако опет буде стање такво да би се велики кнез морао обратити да предузмемо офанзиву. У том случају оставља се српској Врховној Команди потпуна слобода у избору операцијског правца, пошто кретање у правцу Љубљане сада нема значаја.“

Иза овако написаног и јавно саопштеног крије се друга порука, друкчија и по садржају и начину доставе: „Вратио се 2. августа са писмом и усменом поруком за Александра с тим што је морао дати часну официрску реч да ће поруку једино саопштити престолонаследнику. Смисао поруке био је да Русији никад није била потребна српска офанзива ради себе него га је уговор са Италијом обавезивао.“

За оцену безизлаза у коме се Србија сада нашла мимо свога знања и мимо своје воље довољна је само једна реченица. Тада савезници доносе одлуку да коначно решење рата има да буде донето на западном фронту и према томе све активности имају се подредити овом циљу. Остало је споредно. Насупрот томе, за Немце је у том моменту најважније сатирање Срби-

је и успостава копнене везе са Бугарском и Турском. Оваква „подударност“ у намерама две зарађене стране требало би да је изузетак – за Србе као да је „судбина“. Дошло се дотле да су: „И савезничка и непријатељска одлука биле фаталне за Србију.“ Већ поменути искусни Путник није без разлога опрезан: „Рат ће се продужити и идуће године а ово је наша последња снага. Треба снагу због сталне опасности од Бугара штедети.“

Овако размишљање славног војводе преко Пашића и изасланика Штрандмана доспело је у Русију „Пашић одмах по повратку из Врховне Команде, рекао да се од офанзиве није одустало. Затим је указивао на ризичност офанзиве „последње Српске армије“ и опасност од упада Бугара у долину Мораве“. Нису сви тако увиђавни кад говоре о српској војсци, већ по устаљеном маниру истичу спремност те и Спалајковић упозорава да се о томе претежно говори у правцу истцања тешкоћа са којима се српска војска среће.

Војислав Танкосић (1880–1915) (извор: wikipedia.org)

Човекољубље:

Носите бремена један другога!

„Док за то имамо прилику, чинимо добро свима, а нарочито својој браћи у вери“

(Галатима 6, 10)

Црква у свом двадесетвековном искуству кроз ове речи Св. Ап. Павла проналази мотив за учешће у страдању ближњих, ублажавању патње и сведочењу љубави онима којима је то најпотребније. Чезнући за поимањем смисла живота од момента када је Бог постао човек, они који су пошли за Њим свесни су да свој однос са Христом могу изградити само кроз ближење.

Прошло је више од годину дана откако су Србију захватиле поплаве библијских размера. У том тренутку свима који у себи носе честице људскости било је јасно да је на толико страдање ближњих једини одговор човекољубље.

„Човекољубље“, Добротворна фондација Српске Православне Цркве од првог тренутка све своје ресурсе, расположиве и потенцијалне, ставила је у службу браће која страдају у разним крајевима Србије и Републике Српске. Водећи се вековним

принципом Цркве да Господ од нас тражи да урадимо само оно што можемо, а Он ће надоместити остало, све своје скромне

О „Човекољубљу“

„Човекољубље“ је добротворни фонд Српске Православне Цркве, регистрован у Србији као локални непрофитни фонд, чија је основна сврха спровођење хуманитарних активности.

могућности „Човекољубље“ је ставило у службу страдајућих, у исто време упућујући позив за помоћ својим дугогодишњим сарадницима различитих хришћанских конфесија. Из данашње перспективе, у којој су видљиве само трајне и дугорочне последице, не можемо а да се не сетимо и пред Господом са захвалношћу поменемо све оне људе који су кроз институције или самоиницијативно умагању погођенима поплавама иза себе оставили дане и ноћи залагања и несебичног труда.

Дугачак је списак потреба које је „Човекољубље“ покушало да задовољи својим активностима спроведеним на терену. Помоћ

је подељена у општинама: Смедеревска Паланка, Лазаревац, Обреновац, Свилајнац, Параћин, Јагодина, Краљево, Трстеник, Косјерић, Лучани, Чачак, Горњи Милановац, Крупањ, Уб, Лајковац, Рековац, Јамена и Кладово.

Као први, хитни одговор 1500 породица је добило информативни материјал, односно упутство за чишћење, дезинфекцију и сушење стамбеног простора након поплава, 650 породица пакете за бебе, 835 пакете за личну хигијену, 220 пакете хране, хигијене и гардеробе, а 1000 породица пакете и средства за дезинфекцију стамбеног простора. Како су поплавама највише биле погођене породице које зависе од онога што саме производе, тако је следећи корак био усмерен на пољопривредна домаћинства. За 1156

Слике:

1. Рековац, дезинфекција
2. Расподела семена поврћа
3. Истовар дрва за огрев
4. Пластеник, Шабац
5. Поплаве библијских размера

Фото: <http://www.covekoljublje.org>

породица обезбеђена је сточна храна, 1052 породице добиле су семе поврћа и припадајуће ђубриво, 120 породица семе жита и ђубриво, а на имањима 40 породица постављени су пластеници са комплетном опремом. Уследила је новчана помоћ за обнову оштећеног покућства за 1159 породица, а за надокнаду штете у пољопривреди за 431 породицу. Домаћинствима која нису успела сама да поправе и уреде своје оштећене домове помоћ је упућена у виду плаћеног рада за обнову стамбеног простора. Ову врсту помоћи добило је 811 породица, а 170 породица добило је на коришћење апарате за исушивање просторија. За 70 породица обезбеђени су шпорети на дрва и за још 300 огрев.

Из канцеларије „Човекољубља“ у Подгорици, уз помоћ Митрополије црногорско-приморске, петнаест камиона ху-

манитарне помоћи упућено је у општине: Обреновац, Ваљево, Шабац, Трстеник, Смедеревска Паланка, Параћин, Сви-

једна у Јањи, а у току је реконструкција четири куће у Кладову и једне у Краљеву. Такође, у Добоју је на име „Човекољубље“ купљена кућа у коју су дугорочно смештене породице које су социјално угрожене, поплављене и немају никакву некретнину у свом власништву.

Запослени у „Човекољубљу“ и волонтери, многобројни добронамерни људи, свештеници, упосленици центара за социјални рад и општина свакодневно су радили на спровођењу активности усмерених пострадалима од поплава. Тако смо успели да пријемо и помоћ упутимо ка 10.000 породица. Тешко је бројевима представити кроз шта смо сви заједно пролазили и какав смо одговор на изазове дали. Сведочанство о томе јесте љубав која је залагањем стигла до угрожених.

Рад „Човекољубља“

Рад „Човекољубља“ заснован је на основним хришћанским вредностима као и на највишим стандардима водећих међународних хуманитарних организација. Основни принцип у раду је поштовање људског права на достојанствен живот, односно пружање помоћи свима онима којима је потребна, без обзира на њихово расно, полно, национално или верско опредељење. Својим радом „Човекољубље“ тежи да активно доприноси развоју међународних професионалних стандарда и примера добре праксе.

лајнац, Добој, Брчко, Бијељина и Шековићи.

Уз помоћ новоформиране Епархије франкфуртске и све Немачке и верног народа „Човекољубље“ је реконструисало куће најугроженијим поплављеним породицама. До сада су обновљене четири куће у Добоју и

Извор: www.covekoljublje.org / сшц.срб

О послушности

Прошођакон Зоран Андрић

– Поводом изложбе „Gehorsam“ –

Караважо, Жртвовање Исака

У једном од најпопуларнијих и најпосећенијих музеја Берлина Јеврејском музеју у Берлину (Das Jüdische Museum Berlin) отворена је 22. маја изложба насловљена као „Gehorsam“ = „Послушност“ која ће бити отворена до 13. септембра 2015. г. Она тематизује заједничку праисторију хришћанства, јеврејства и ислама на примеру Богом наложеног жртвовања Исака од његовог оца Авраама. Дијалог религија – који у новије време мимо хришћанства и јудејства укључује и ислам – тражи заједничке егзистенцијалне, али на првом месту хомологне структуралне карактеристике. Интегративни мотив у свим трима авраамитским религијама (Abrahamitische Religionen) је „акеда“ = заветна свеза. Идеалну основу за испитивање тих односа нуди Авраамова спремност да жртвује свога сина Исака – односно „акеда“ (заветна свеза) као литерарна и идејно-историјска библијска приповест. Дубинска психолошка и симболична „акеда“ је од позне антике, тј. од времена Другог храма, у рабинској и ранохришћанској традицији имала интензивну рецепцију у коју је интегрисано и читање Корана, што програмски тематизује и изложба у Берлину. У јеврејској Библији „послушност“ ће пре свега кроз שמע

– shamá’ (са одговарајућим препозицијама) бити схваћена као „слушати (некога)“. Посебну улогу при томе има израз שָׁמַע וָשָׁב – shamá’ beqōl, „слушати (нечији) глас“. Послушност је (ипакоћ) је одговарајуће делање сходно заповести која се тиче односа међу људима, као и односа према Богу, као што је то случај у Пост. 6, 22.

Ову изложбу је припремио британски филмски и позоришни режисер Питер Гриневеј, кога одликује бујна и ефективна визуелна машта, у сарадњи са колегицом, оперском редитељком из Холандије, Заскијом Бодеке.

Послушност (потчињеност), тако виде Гриневеј и Бодеке, провлачи се као црвена нит кроз три монотеистичке религије. За патријарха Авраама то значи: он мора да жртвује свога сина Исака, јер Бог тако жели – „узми сада сина својега, јединца својега милога,

Исака, па иди у земљу Морију, и спали га на жртву тамо на брду, гдје ћу ти ја казати“ (Пост. 22, 2). Литерарни паралелизам овог тописа је на снази и у Корану у коме Авраамов одбачени син Исмаило игра улогу аналогну Исаковој.

О веома експресивним призорима на зидовима измазаним крвљу приређивачи изложбе не објашњавају ништа. Очито се тежило „емоционалном разумевању“ које 15 изложбених просторија недвосмислено нуде и за оне који у основе Библије нису упућени.

На једном пројекционом зиду биће приказивана деца која изговарају „I am Isaac“ или „I am Ishmael“, успостављајући тиме симболичну идентификацију са синовима Авраама. Приређивачи при овој имају у виду чињеницу да су деца до данас „жртве“ послушности родитељима. Приређивачи су овом изложбом измешали и спојили филмски спектакл са паноптикумом. Ту су нож и вода која капље, надгробно камење и Тора, овце и фигуре од пресованог папира/картона, као и конзервисана овца са златним роговима Демјена Херста. На једној видео-инсталацији игра балетска група у драми жртвовања. Свака просторија је посвећена једној теми – од „златне просторије“ (Golden Room) са

историјским издањима Библије и Корана, преко перјем и паперјем прекривеним сводовима простора анђела и тамне ђаволове просторије у којој каменчићи на поду подсећају на каменовање сатане на поклоничком путу за Меку. У просторији хришћанства виси 140 крстова. „Agnus Dei“ просторија подсећа на славну слику шпанског сликара Франциска Зурбарана, чија је реплика у њој и изложена. Шест пута је зајецала Сара и на месту остала мртва, када је од Исака сазнала да би га Авраам без *deus ex machina* интервенције анђела заклао на брду Морија. Тако приповеда јеврејски Мидраш.

Кантова примедба

Имануел Кант вели да је Авраам требало да зна да заповест да се Исак жртвује није могла потицати од Бога, јер би Бог у том случају противречио моралном закону. Богу Авраама, Исака и Јакова у том мисаоном контексту није дата никаква друга функција осим црне позадине (black box) Кантовом Богу – моралном закону.

Просветитељска редукција религије на рационалну етику је у међувремену застарела. Да Библија није пука проповедничка илустрација рационалистичких начела показала је сасвим јасно романтика са својим бунтом против просветитељства, развивши осећање за наративну логику Библије. Иза Библије не стоје никакви морални императиви, којим би се перфекција света подржавала, већ опитност човека у односу на Бога.

У модерној библијској егзегетици је пре свега интерпретација протестантског старозаветног теолога Хермана Гункела (1862–1932) била ефективна. Гункел је видео смисао у чињеници да је у овој епизоди реч о порицању жртвовања деце. У Постању 22 је реч о предизраилској култној легенди

која прича о томе како је отац, као и многи пре њега, свога сина желео да жртвује Богу, да би га Бог задржао и дозволио да, уместо детета, жртвује животињу као супституисану жртву и тиме укинуо жртвовање деце.

У религијско-историјској перспективи преображава се нехуманост (нечовечност) у сушту супротност. Нема много успешних резултата критичке библијске егзегезе као што је ова о „спасењу“ из Постања 22, и нема много резултата библијскокритичке егзегезе који су тако успешно реципирани као што је случај са Постањем 22. Али и мимо све атрактивности ове интерпретације, ипак је она неодржива, као што се у међувремену установило.

Демјен Херст, Жртва Авраамова

У чему је проблем?

Најпре: нигде се не назире ни трунка критике жртвовања деце, напротив – на крају приче битна је Авраамова спремност да жртвује сина. На то је он позван и у 12. и у 16. стиху експлицитно за то похваљен. Уз ово ваља напоменути да прича од самог почетка рачуна са тиме да је жртва начелно животињска. Исак пита свога оца: „...ето огња и дрва, а где је јагње за жртву?“ (7. стих). Прича не тече у правцу статуирања вансеријске пробе „нове праксе“ животињске жртве, већ је рутинска потврда већ постојећег ритуала. Уз то ваља напоменути да нема религијско-историјских доказа о жртвовању деце у античком Израилу. Одговарајући археолошки и епиграфски докази за такву праксу не постоје.

Обећање

Овај моменат је уочио један други протестантски теолог, чувени доајен старозаветне егзегетике, Герхард фон Рат (Gerhard von Rad, 1901–1971). Он се у своме коментару Постања 22 програмски изражава против Гункела.

Како ваља разумети супституције жртве детета кроз жртву животиње? Герхард фон Рат је уочио да је при заповести за жртвовањем Исака на делу сасвим специфична теолошка димензија у игри: „Након дугог очекивања Богом даровано дете је обећана свеза са семеном и лозом Авраама, која би требало Богу да буде враћена.“ Жртвовање сина је требало да значи и повратак обећања, односно завета Богу. Овде није реч само о односу Авраама према Исаку, већ о односу према Богу. Но том двоструком кушању ће Авраам одолети.

У трима религијама је мотив жртве Исака различито акцентуиран: у јудејском предању је доминантан мотив заветне свезе („акеда“), у хришћанству је доминантна идеја „жртве“, а у исламу „заклање“.

Жртва Исака као пасхална мистерија (*agnus paschae*), односно типолошка префигурација смрти Спаситељеве на крсту, од Мелитона Сардског (умро око 180. после Христа) преко Отаца Источне и Западне Цркве, тумачена је као иконично предзначење Спаситељевих страдања *transitus per passionem*. Ова фасцинирајућа изложба подстиче на дубље и плодније богословско размишљање о овом централном топосу како старозаветног тако и новозаветног, евхаристијског богословља, те је препоручујемо верницима трију великих монотеистичких религија као неку врсту анамнестичке *relecture* у којој је за једне Авраам патријарх и „отац вере“, а за друге вољени син (Исак – Христос) у фокусу. ■■

УН

Париски самит последња шанса за планету

Како преноси РТС, шефица УН за питања климе Кристина Фигерес рекла је да ће Конференција о климатским променама у Паризу у децембру бити последња шанса за постизање смисленог споразума који ће пружити наду за очување Земље од емисије штетних гасова.

За сада је 47 од 194 чланица УН представило планове за смањење емисије угљен-диоксида и других штетних гасова како би се смањило глобално загревање.

Домаћин конференције, француски председник Франсоа Оланд рекао је како то није довољно да би се постигао циљ да се глобална температура не повећа за мање од два степена Целзијуса у односу на преиндустријско доба.

Париски споразум би требало да послужи као водич за смањење емисија штетних гасова.

Кристина Фигерес је уверена да су преговори на добром путу, али упозорава да ће непостизање договора бити „играње с ватром“.

„Шта год се урадило у следећих 10 до 15 година, шта год се уложило посебно у енергетски систем ... то ће одредити енергетску матрицу коју ћемо имати најмање 50 година. То ће одредити квалитет живота у овом веку и касније“, рекла је она.

На питање о сумњама у научне податке о глобалном загревању посебно у САД које су с Кином највећи загађивач, Фигерес је рекла да треба просто размотрити економске користи од обновљиве енергије – нова радна места и раст привреде.

„Са или без науке климатских промена ... сада постоји незаустављива, неповратна технологија и тренд у енергетским системима“, казала је Кристина Фигерес.

Како би се спречио раст температуре на Земљи преко два степена потребан је велики прекрет ка коришћењу обновљивих

извора енергије, а можда и скупљање честица угљених гасова у ваздуху и њихово складиштење испод земље.

Извор: РТС

САД Симпозијум о Патријарху Тихону

Џорданвилска Православна богословија Свете Тројице (Holy Trinity Orthodox Seminary, Jordanville, NY) најављује одржавање академског симпозијума „Свети Тихон, Патријарх московски (1865–1925): његов живот и време“ у петак и суботу, 9–10. октобра 2015. године у манастиру Свете Тројице (који припада Руској Заграничној Цркви) у Џорданвилу, у Њујорку.

Симпозијум се обележава 150. годишњица рођења, и 90. годишњица упокојења Светог Тихона (Бјелавина), првог Патријарха све Русије од обнове Руске Патријаршије 1917. године, који је такође служио као Епископ-мисионар у Северној Америци од 1898. до 1907. г. и постао исповедник православља у време бољшевичких прогона. На конференцији ће се представити широк спектар говорника, укључујући презвитере и научнике из Северне Америке и Европе који ће се бавити вишеструким аспектима живота, дела и завештања ове монументалне личности у историји Руске Православне Цркве. Др Скот М. Кенворти, ванредни професор упоредне религије на Универзитету Мајами (Оксфорд, Охајо), одржаће централ-

но предавање у петак, 9. октобра 2015. године.

Издавачка кућа манастира Свете Тројице недавно је објавила ново и измењено издање *Биографије Патријарха Тихона* ауторке Џејн Свон. Извор: <http://www.pouke.org>

ЖИЧА Допринос женског монаштва Цркви Божјој

Желећи да остави трајни траг о симпозијуму којим је обновљено свеправославно самосазнање нашег монаштва и који је посведочио све јаче прожимање и преносење монашких искустава помесних Православних Цркава, манастир Жича је објавио троструко ДВД издање са предавањима еминентних учесника научног скупа о женском монаштву одржаном у овом вековном духовном центру Српске Цркве почетком септембра 2011. године.

На три диска у једном комплекту објављено је свих 25 предавања богато илустрованих фотографијама и квалитетним видео записима. Предавања су преведена на српски језик, а титлована на грчки, руски и француски језик. Овим издањем нису само веродостојно пренета предавања најважнијих теолога и духовника православља данас из Русије, Грчке, са Кипра, из Израела, Француске, Пољске, Румуније, Сирије, Грузије, Црне Горе, Републике Српске, Хрватске и Србије, већ је гледаоцима приказана и лепота и радост сусрета, искуство јединства и саборности Цркве Христове. ДВД је могуће купити у манастиру Жичи или наручити преко имејл адресе: info@zica.org.rs

БЕОГРАД

Изложба „Последње одредиште – Аушвиц“

Историјски музеј Србије је у раздобљу од 15. маја до 10. јула 2015. године јавности представио изложбу „Последње одредиште – Аушвиц“. На њој су предочени резултати истраживања Пројектног тима Радне групе Републике Србије за обнову бившег југословенског павиљона у блоку 17 у Државном музеју Аушвиц–Биркенау. Изложбу је потписао шесточлани тим на челу са, на овом истраживачком пољу, неуморним др Миланом Кољанином.

Овом добро осмишљеном поставком аутори су посетиоце упознали са основним чињеницама о постојању логора, зверском идеологијом која их је изнедрила, злочинцима и њиховим сарадницима. На величину ужаса фабрике смрти аутори су додатно указали не само материјалима из логора, већ и представљањем предатног живота Јевреја са подручја данашње Србије кроз бројна архивска документа, фотографије, личне предмете и усмене исказе последњих живих сведока који нам сведоче о нестанку читавих породица. Изложба је имала за циљ да укаже на конкретне људе, њих близу 12.000, који су депортовани са територије тада окупираних и распарчаних Србије. И управо на паноима пописана имена жртава Аушвица из Србије опомињу да се сећање на монструозност фабрике смрти мора очувати како се то не би поновило.

Изложбу је пратио и додатни програм у виду трибина на којима се разговарало са преживелима из Аушвица и разматрало проучавање логора смрти и Холокауста, као и присутност ове теме у образовању.

Данко Стирахинић

нашироко сматрају најстаријим писаним библијским пасусима икада нађеним, настали између 3. века пре Христа и 70. године после Христа.

Свитак који је представљен откривен је 1970. године у месту Еин Геди, око 40 km јужно од пешина Кумрана, где су откривени свици са Мртвог мора.

Археолог Сефи Порат, који руководи ископавањима, рекао је да се процењује да свитак потиче из 600. године, а пронађен је у остацима древне синагоге коју је случајно открио истражујући керамичке плочице на локалитету крај воде.

У време када је свитак откривен, форензичка технологија која се онда користила за анализу древних налаза није могла разабрати никакав запис на прилично изгорелом свитку, рекао је Порат. Пре неколико година Порат је затражио више помоћи од израелских стручњака који су задужени за проучавање свитака с Мртвог мора.

Меркел *технолоџис*, израелска компанија која је специјализована у пољу високотехнолошке медицинске опреме, помогла је у дешифровању тако што је омогућила ЦТ скенирање, рекла је Шор.

Ови резултати су послани Бренту Силису, компјутерском стручњаку са Универзитета у Кентакију. Силис је навео да је користио програм за дигиталну обраду слика који је „виртуелно разматрао“ свитак и визуелно приказао његов текст који су стручњаци идентификовали као првих осам стихова старозаветне Левитске књиге.

Шор је рекла да је потребно више истраживања како би се утврдио потпуни садржај текста на свитку, као и онога што библијски научници могу проучити. Али, како наводи она, резултати већ много значајнији него што се могло претпоставити.

Извор: www.reuters.com

или поштанске адресе: Манастир Жича, 36221 Жича, по цени од 1.500 динара.

Извор: Манастир Жича / sijc.srb

ИЗРАЕЛ

Одломци из пепела

Израелски археолози су недавно саопштили су да су уз помоћ дигиталне технологије открили библијски спис на остацима спаљеног пергамента старог 1500 година. Тај текст су описали као најстарији текст који је пронађен још од проналаска свитака с Мртвог мора, преноси *Ројтерс*.

Амерички и израелски научници су до открића дошли помоћу напредне медицинске и дигиталне технологије којом су испитали предмет који је ископан пре 45 година, будући да тадашње стандардне форензичке методе ни су могле открити никакав запис.

„Ово је заиста велико откриће“, рекла је Пнина Шор на конференцији за новинаре, кустос у израелском Министарству старина, где је изложен овај цилиндрични експонат дуг пет центиметара.

„Након свитака с Мртвог мора ово је најзначајније откриће примерка античке Библије“, рекла је Шор, позивајући се на стотине древних текстова пронађених крајем четрдесетих година 20. века у близини обале континенталног мора по којем су свици добили име.

Научници процењују да су свици с Мртвог мора, који се

САНКТ ПЕТЕРБУРГ

Дигитализација књига о Валаамском манастиру

Руска председничка библиотека дигитализовала је материјале у вези са историјом Валаамског манастира и учинила их доступним јавности. Сви ти материјали чине колекцију под називом „Историја Руске Православне Цркве“, преноси се на званичном веб-сајту библиотеке. Ова колекција је заправо највећа колекција међу 400.000 књига колико их има у првој националној електронској библиотеци.

Дигитализована је и књига под насловом *Путовање у Валаам* из 1892. године. Постоји такође и електронска копија *Албума са сликама Валаамског манастира Преображења и његових скицова*, који је објављен 1910. године. Текст књиге из 1890. године, под називом *Опис Валаамског манастира*, богато је илустрован.

Колекција председничке библиотеке је недавно допуњена следећим насловима: *Монашка острва Валаам и Коневец* (1895), *Епархијске архиве у Валаамском манастиру* (1913) и *Валаамски манастир* (1896). Из ових књига се може много тога сазнати о животу у Валаамском манастиру као и о његовој улози у животу Руске Православне Цркве те о руском друштву као стожеру националне духовности.

Извор: pravoslavie.ru / www.prilib.ru

МОСКВА

Место за споменик кнезу Владимиру

Од 10 места која су разматрана за постављање споменика Светом равноапостолном великом кне-

зу Владимиру у Москви многобројни стручњаци међу којима су историчари, архитекте, скулптори и историчари уметности, изабрали су три: Зарјадје, Боровицки и Лубјански трг.

Гласање се одржава од 20. јула до 20. августа. Споменик по пројекту руског уметника Салавата Шчербакова биће отворен у Москви на Дан народног јединства 4. новембра.

Гласање можете обавити на <http://vladimir.histrf.ru>.

САД

Изгорела грчка црква

У грчкој православној цркви на Лонг Ајленду, која је посвећена Светом Николи, у уторак, 21. јула, је током ноћи избио пожар који је на храму нанео вишемилионску штету. Отац Димитрије Казакис је рекао да је ватра избила због неисправног фрижидера који се налазио у једној малој просторији поред олтара.

Отац Казакис је казао да је уништено много новоосликаних фресака. „Недавно смо окончали један иконописачки пројекат на западном зиду наше цркве. Цео зид је имао на себи фрескопис“, рекао је он додајући да „није прошло ни месец и по дана а све је уништено“.

Али и поред тога што је пожар изазвао огромну штету, отац Казакис је истакао да чуда постоје: „У оквиру просторије која је била опкољена ватром, једина икона која је преживела била је икона Светог Николе, која је у веома добром стању“, рекао је он. „Црква Св. Николе – икона Св. Николе“.

Пуно вредности је сачувано од ватре, а ту је и кивот с честицама моштију светитеља коме је храм посвећен.

Ово је заправо трећи и најгори пожар у тој парохији. Последњи пожар се десио 1992. године.

Извор: usa.greekreporter.com

ТУРСКА

Историјска црква на продају

Грчка православна Црква Пресвете Богородице Пандовасилисе стављена је на продају на огласима за продају некретнина. У огласу се тражи милион долара за историјску цркву у Тирилји, градићу са неколико византијских цркава и много старих отоманских кућа. Зграда није означена као „историјско добро“, већ је стављена у категорију „зграде старије од 30 година“.

Грађевину, која је на турском позната као Кемерли црква, карактеришу стубови за које се верује да су донети из Александрије, из Египта. На основу архитектуре зидова, стручњаци сматрају да је црква саграђена крајем 13. века.

Има неколико фресака на зидовима цркве, од којих неколико потиче из 14. века. Црква се тренутно не користи као богослужбено место.

Извор: Pravoslavie.ru / cuu@cpb

ЛИБАН

100 година од геноцида над хришћанима

У Либану је недавно обележена 100. годишњица геноцида над хришћанским становништвом у Отоманском царству. Наиме, од 18. до 19. јула 2015. у Либану су одржани скупови посвећени стогодишњици геноцида јерменског народа и других хришћанских заједница у Отоманском царству, у организацији Киликијског католиката Јерменске апостолске цркве. На позив јерменског католикоса Арама I и по благослову Патријарха московског Кирила, у овим комеморацијама је узела учешће и делегација Руске Цркве са Митрополитом јекатеринбуршким Кирилом на челу, у пратњи представника Московског Патријарха код Антиохије

ског Патријарха игумана Арсенија (Соколова) и других.

Делегације других помесних Православних Цркава предводили су Патријарх александријски Теодор II, Архиепископ кипарски Хризостом, Митрополит Тира и Сидона Илија (Антиохијска Патријаршија) и Митрополит Дидимотике Дамаскин (Грчка Православна Црква).

У свечаностима су учествовали и поглавари древноисточних и источнокатоличких Цркава: патријарх коптски Тавадрос II (Теодор II), патријарх етиопски Абуна Матеј, католикос Истока Митрополит маланкарски Василије Мар Тома Павле II, маронитски патријарх кардинал Бешера Бутрос ал Раи, сирокатолички патријарх Игњатије Јосиф II Јунан, представници Ечмијадзинског католиката Јерменске апостолске цркве, Сиројаковитске цркве, Римокатоличке цркве, Англиканске заједнице и међународних хришћанских организација, међу којима и представник Папског савета за неговање хришћанског јединства кардинал Курт Кох и генерални секретар Светског савета црква пастор Олаф Твеит.

У граду Библосу је 18. јула свечано откривен Музеј геноцида, чији експонати приказују трагичан прогон јерменских заједница из Мале Азије и потоњу историју Јермена у дијаспори.

Наредног дана у Киликијској патријаршији у предграђу Бејрута Антелији католикос Арам I приредио је свечани пријем приликом кога је руски Митрополит Кирил говорио о снажним историјским везама са Јерменском апостолском црквом и истакао да спомен на збивања од пре 100 година, која се односе на геноцид над хришћанским становницима у Отоманском царству, има велики значај и у наше време, јер се на Блиском истоку и другим областима света опет масовно истребљују хришћани, и то само због своје вере. Поглавар Киликијског католиката Арам I напоменуо је да је сваки хришћанин у Сирији и Ираку и у неким другим

земљама Блиског истока који и даље чува верност земљи својих предака и није емигрирао на Запад, подобан мученику.

Извор: Московска Патријаршија / сџ.срб

ИРАК

Терористи убијају децу и уништавају цркве

Према извештају који доноси портал Информативне службе СПЦ, борци тзв. „Исламске државе“ убили су четворо деце пошто су уништили једну историјску хришћанску цркву у ирачком граду Мосулу.

Једна екстремистичка група је половином јула дигла у ваздух Цркву Пресвете Богородице Спаса, која је стајала у центру Мосула преко хиљаду година, према наводима курдистанског новинског портала *Rudav*.

Експлозија је убила и четворо деце која су у том тренутку била иза цркве, изјавио је за новинаре Саед Мамузени, портпарол мосулског огранка Курдистанске демократске партије.

Мосул, који је некад био дом хиљадама хришћана, од јуна 2014. године је под окупацијом тзв. „Исламске државе“ и сматра се главним упориштем ове терористичке групе у региону. Чим је заузела град, „Исламска држава“ издала је наредбу да се пред суд изведу сви хришћани и упутила ултиматум: или да хришћани пређу у ислам или да буду погубљени.

Град Мосул, престоница северне провинције Ниниве, имао је скоро два милиона становника у тренутку офанзиве „Исламске државе“, али је на стотине хиљада људи било приморано да напусти своје домовине како не би пали под власт ове терористичке групе.

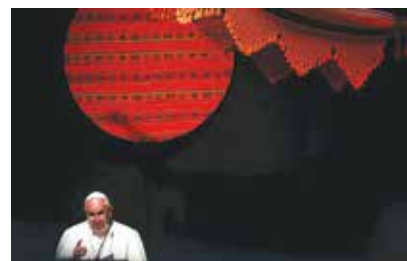
Недавно рушење у Мосулу стоји на крају низа напада на хришћанско наслеђе, које цихадистичка група постепено уништава на Блиском истоку. Нажалост, овом уништавању не назире се крај. Десетине црква и шиитских џамија у

Мосулу разорене су у току последњих годину дана од снага ове групе, укључујући ту и чувену џамију Хамо из 19. века и 1800 година стару асирску цркву.

У јуну је „Исламска држава“ претворила сиријску православну Цркву Св. Јефрема, једну од највећих црква у Мосулу, у џамију за групу својих „муджахедина“. Као знак намере да претворе ову верску грађевину у нешто друго, екстремисти су уклонили крст са куполе ове цркве и продали или уништили све предмете из цркве.

Терористи који се боре за тзв. „Исламску државу“ познати су и по томе што врбују децу, рекао је један представник УН за децу. Организација уједињених нација преко својих портпарола истиче како ова терористичка творевина тражи да „створи нову генерацију присталица“ међу младим Сиријцима и Ирачанима.

Извор: ОЦР / сџ.срб

САНТА КРУЗ

Прогон хришћана на Блиском истоку је „једна врста геноцида“

Папа Фрања је савремене прогонне хришћана окарактерисао као „неку врсту геноцида“. „Данас пратимо са запрепашћењем како су на Блиском истоку и у другим деловима света наша браћа и сестре само због своје вере у Христа изложени мучењу, злостављању и погубљењу“, казао је папа у боливијском граду Санта Круз. „Ми то морамо жигосати: у овом ‘Трећем светском рату у етапама’ који човечанство данас доживљава, у току је нека врста геноцида који мора престати“, рекао је поглавар Римокатоличке цркве.

Извор: Кашћрес / сџ.срб

У БИЈЕЛОМ ПОЉУ

Величанствена прослава

Празник Светих првоврховних апостола Петра и Павла – Петровдан, свечано и молитвено је прослављен 12. јула 2015. године у Бијелом Пољу.

Свету Архијерејску Литургију у Саборној цркви Светих Петра и Павла, поводом храмовне славе ове древне светиње, служио је Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије са бројним свештенством и свештеномонашством Епархије и уз молитвено учешће вјерног народа.

Прије свете службе Владика Јоаникије је у чин чтеца произвео богослова Богословије Светог Петра Цетињског на Цетињу Алексеја Пејића.

У поподневним сатима организована је свечана литија, уз учешће свештенства и монаштва Будимљанско-никшићке и Милешевске епархије, хорова тих епархија „Свети Никола“ и „Свети краљ Владислав“ и вјерног народа. Улицама Бијелог Поља ношене су и мошти Свештенмученика Харалампиа, које се чувају у овој Мирослављевој задужбини, као и јастук Свете Петке.

У вечерњим сатима у етно-селу Вуковић код Томашева уприличена је промоција монографије манастира Николац, на којој су, поред аутора Светлане Пејић, говорили Преосвећени Владика Јоаникије и професор Јово Медојевић.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ВЛАДИМИРЦИМА

Освећење храма

На Петровдан, Преосвећена Господа епископи шабачки Лаврентије и ваљевски Милутин осветили су новоподигнути храм у Владимирцима (Епархија шабачка), уз саслуживање свештенства и свештено-

Саопштење Епархије рашко-призренске о одлуци Апелационог већа Врховног суда Косова поводом имовине манастира Високи Дечани

Епархија рашко-призренска изражава запрепашћење и дубоку забринутост поводом недавне одлуке апелационог већа Посебне коморе Врховног суда Косова којом се поништава одлука Врховног суда из децембра 2012. године, а којом је манастиру Високи Дечани признато власништво над 24 хектара земље у непосредној близини самог манастира. Апелациони суд се неочекивано и без преседана прогласио ненадлежним за ово питање и упутио је предмет на основни суд у Пећи, чиме се у практичном смислу поништава рад Врховног суда Косова на овом предмету од 2008. године. У току протеклих седам година Суд посебне коморе Врховног суда Косова више пута је потврдио своју надлежност по овом питању, што најновију одлуку апелационог суда чини нелогичном и правно неутемељеном.

Имајући у виду далекосежне последице ове одлуке која је донесена прегласавањем уз снажан отпор двоје од пет судија и правне преседане које она доноси, Епархија рашко-призренска ангажовала је свој правни тим, који у сарадњи са међународним експертима ради на изналагању правних мера које треба да буду примењене у циљу заштите имовинских интереса Српске Православне Цркве.

Дато у Канцеларији Епархије рашко-призренске
23. јула 2015. године

Извор: Епархија рашко-призренска

монаштва двеју епархија и појање Црквеног хора „Хаџи Рувим“ из Ваљева, са диригентом Милицом Степановић Бабамилић и духовником протонамесником Бранком Чолићем. Градња нове богомоље посвећене Светим апостолима Петру и Павлу отпочела је 2002. године. Реализована је средствима Министарства вера Републике Србије (данас Управа за сарадњу са Црквама и верским заједницама) и прилозима верног народа. Овом приликом, Владика Лаврентије доделио је Орден Светог Владике Николаја великим добротворима Милиц Стојић и Момчилу Миљковцу, као и неколико архијерејских похвала осталим приложницима.

Извор: Епархија ваљевска

У КАНАДИ

Петровданско славље

Празник Светих апостола Петра и Павла свечано је прослављен у црквеној заједници у Калгарију. Свету Литургију одслужио је прота Обрад Филиповић а велики број парохијана је примио Свето Причешће. Својим дивним појањем на Литургији

је одговарао дечји хор под руководством Сање Ђелић и протинице Миланке Филиповић.

По силаску у парохијску салу др Мајда Ђорђевић, пензионисани професор са Универзитета у Калгарију, одржала је предавање о животу и раду Николе Тесле. У наставку програма четири играчке и три певачке групе Културно-уметничког друштва „Фрула“ учиниле су овај дан посебним за све присутне. Након трпезе љубави, одиграна је пријатељска утакмица са фудбалерима из оближњег градића Окотокса.

У недељу, 12. јула, у Оквилу је свечано прослављена храмовна слава Светих апостола Петра и Павла. Свету Литургију су служили протојереј-ставрофор Василије Томић и месни парох, протојереј Златибор Ђурашевић. У току Свете Литургије прота Василије је одржао проповед у којој је истакао да Црква обједињује све наше различитости и прима под своје окриље све, без питања многих а само са једним питањем – вере и љубави. Прота је навео пример Светих Апостола, који су се умногоме разликовали, а

У ПОА

17 година архијерејске службе

Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован, на празник Преподобног Сисоја Великог, прославио је 17. годишњицу хиротоније у архијерејски чин свечаном Литургијом на којој су саслуживали Преосвећена Господа епископи: брегалнички и мјестобљуститељ битољски Марко и стобијски и мјестобљуститељ струмички Давид као и свештенослужитељи Православне Охридске Архиепископије.

На Светој Литургији сабрали су се многобројни верници који су из разних крајева Р. Македоније, али и из Србије, Грчке и Бугарске, дошли у Ставропигијални манастир Светог Јована Златоуста у Нижепољу, надомак Битоља, да прославе годишњицу хиротоније Архиепископа охридског Јована. Свечаност су обогатили псалти Црквеног византијског хора „Мојсије Петровић“ из Београда.

Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован је изговорио надахнуту омилију у којој је истакао да страдање за јединство, које подносе припадници канонске Архиепископије, није на срамоту већ на сваку похвалу. Верници Охридске Архиепископије могли су да одложе страдање за касније, да нека будућа генерација поднесе страдање за јединство, али верни народ није одбацио вољу Божију да раскол коначно буде решен. Архиепископ Јован је упечатљиво указао на смер: „Вашом вером Ви направите мост преко кога ће неко прелазити без интересовања за то ко га је саградио али ће неко и бити свестан да би му без тог моста живот био много тежи.“ Архиепископ Г. Јован је упутио позив припадницима Охридске Архиепископије: „Позивам вас данас све заједно, али вас молим да то радите и свако појединачно, да се помолите за ону нашу браћу који још увек чаме у расколу. Они су нашег тела и наше крви и нећемо бити мирни док и њих не присаберемо Телу Христовом. Живећи тако много деценија ван Цркве, они, у суштини, нису свесни свог незавидног стања. Али ми који смо свесни смисла јединства, ми који смо свесни да без јединства Цркве нема јединства ни са Богом, ми да се помолимо за њих.“

Извор: Православна Охридска Архиепископија

сједињавала их је заједничка вера у Господа и жарка љубав према њему.

Извор: Епархија канадска

У КУЋАНЦИМА

Павловдан

Сабор Светих дванаест апостола – Павловдан молитвено је прослављен 13. јула 2015. г. у храму у Кућанцима и на родном имању блаженопочившег Патријарха Павла.

У присуству многобројног верног народа и поклоника из Београда, Епископ пакрачко-славонски Јован началствовао је Св. Арх. Литургијом уз саслужење свештенства Епархије пакрачко-славонске и гостију

из Шапца, протојереја-ставрофора Ивана Јанчића, старешине Храма Светог Василија Острошког.

После причешћа Светим Даровима, обављен је крсни ход – литија од храма до родног имања блаженопочившег Патријарха Павла, где је славски обред са Владиком Јованом обавио прота Иван Јанчић.

У току поподнева, Преосвештени Владика је одржао и два радна састанка са Митром Петковићем, вајарем из Београда, око плана на уређењу ентеријера Храма Светих апостола Петра и Павла у Кућанцима, Гораном Матићем и Душаном Познићем око реша-

вања административних обавеза Епархије.

Извор: Саборна црква Свете Тројице у Пакрацу

У КАРЛОВЦУ

Слава епархије

Крсна слава Епархије горњокарловачке, празник Светог Саве Горњокарловачког, свечано и торжествено је прослављена 17. јула 2015. у Саборном храму Светог оца Николаја Мирликијског у Карловцу.

Свечаним литургијским слављем начелствовао је Епископ сафитски Димитрије из Антиохијске Патријаршије уз саслужење Преосвећене Господе епископа: бихаћко-петровачког Атанасија и франкфуртског и све Немачке Сергија, домаћина сабрања Епископа горњокарловачког Герасима, као и већег броја свештенника, свештеномонаха и ђакона Епархија загребачко-љубљанске, бихаћко-петровачке и горњокарловачке.

Након освећења славског колача и кољива у част заштитника Епархије горњокарловачке, Епископ Герасим је захвалио архијерејима на доласку, а посебно Епископу сафитском Димитрију који долази из мученичке земље Сирије у којој се свакодневно дешавају прогони и мучења оних који желе да славе Господа и исповедају веру хришћанску, веру православну.

По окончаној Литургији, у манастирском конаку манастира Пресвете Богородице Тројеручице приређена је трпеза љубави за све присутне на славском сабрању.

Извор: Епархија горњокарловачка

У НИКШИЋУ

Слава саборног храма

Поводом ктиторске славе Саборног храма Светог Василија Остро-

шког у Никшићу Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије служио је на празник Светог мученика цара Николаја Романова и његове породице, 17. јула 2015, Свету Архијерејску Литургију у никшићкој Саборној цркви.

Саслуживало је бројно свештенство и свештенмонаштво Епархије будимљанско-никшићке са којима и гостујући свештенослужитељи: протојереј-ставрофор Михаило из Санкт Петербурга, протојереј Марко, проректор Петербуршке духовне академије, и јереј Александар, секретар ректора поменуте институције Архиепископа петергофског Амвросија. Сабраном вјерном народу празник је архипастирском бесједом честитао Преосвећени Епископ Јоаникије, поздравивши ријечима срдачне добродошлице уважене госте из Русије.

Поводом прослављања ктиторске славе никшићке Саборне цркве, међу чије највеће добротворе се убраја Света царска породица Романов, освештан је и преломљен славски колач.

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије је, као и претходних година на овај празник одслужио са свештенством парастос ктиторима, свештенослужитељима и добротворима Саборног храма Светог Василија Острошког у Никшићу.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

НА ОЗРЕНУ

Светосавски камп

У суботу, 18. јула 2015, Владика Хризостом посетио је Светониколајевску обитељ на Озрену поводом освећења новообновљеног објекта за Светосавски омладински камп.

Уз присуство свештенства, дјец

У МИТРОПОЛИЈИ ЦРНОГОРСКО-ПРИМОРСКОЈ 47 година службе Митрополита Амфилохија

На празник Светог великомученика Прокопија у Милошевићима код Плужина молитвено је обиљежена 47. годишњица свештеничке службе Митрополита Амфилохија. Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије обавио је 21. јула 2015. године велико освећење обновљеног храма посвећеног овом светитељу у Милошевићима код Плужина а потом у њему служио Свету Архијерејску Литургију, уз саслужење свештенства и свештенмонаштва и молитвено учешће сабраних вјерника.

Високопреосвећени Митрополит Амфилохије обиљежио је овом приликом четрдесет седму годишњицу рукоположења у чин свештеника у Кефалонији. Поводом празника, Високопреосвећени Митрополит Амфилохије преломио је славски колач у славу и част Светог великомученика Прокопија, светитеља коме је овај храм посвећен.

Подсјећајући на житије Светог Прокопија и његово страдање, Митрополит Амфилохије га је упоредио са страдањем хришћана данас у Сирији, Ираку, Ирану гдје је Црква Христова постојала кроз вјекове, а гдје се сад уништава.

„Памтите 1943. годину, Стабна и Дола у Пиви, времена братоубиштва, насиља, окупације и тираније. Европске тираније, њемачке, италијанске, фашистичке, нацифашистичке тираније за коју смо мислили да је завршена. И дај Боже да је завршена 1945. године, као и да смо се и ми деведесетих година ослободили болшевичке тираније. Али ево, са истих оних простора са којих је насиље долазило у старијим временима, поново се појавило, а нажалост, и међу нама, зло и опако сјеме братоубилачко. Колико је браће овдје погинуло од братске руке од 1941. до 1945. године, па и у овом новом, грађанском, опет братоубилачком рату у Босни и Херцеговини и на Косову и Метохији.“ Он је подсјетио да „Црква Божја зато без прекида проповиједа Њега, Христа Бога, Који је Миротворац и оне који су миротворци, који се називају синовима Божијим, и то су одувијек били“ – рекао је Митрополит Амфилохије. Он је потом служио помен упокојенима овога мјеста, јер по ријечима Високопреосвећеног Амфилохија, да није било њих не би било ни нас, ни овог старог храма а ни новог.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

полазника кампа, пријатеља манастира и донатора, Владика Хризостом свечано је осветио објекат кампа. Са благословом Владике, његовом идејом и подршком покренут је пројекат православних омладинских кампова широм Епархије зворничко-тузланске.

Овом приликом уприличен је свечани програм поводом отварања Светосавског омладинског кампа. Испред Мисијског фонда Епархије присутне је поздравио отац Срђан Радмановић, који је представио

план и програм рада кампа и захвалио свим донаторима који су помогли ову мисију Епархије зворничко-тузланске. Присутне је поздравио и настојатељ озренске свете обитељи Архимандрит Данило.

Програм боравка малишана у кампу, који траје 10 дана, одржава се са благословом Епископа Хризостома, у организацији Мисијског фонда Епархије а финансира се подршком Министарства спољњих послова Републике Србије.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

СВЕТИЊЕ МОСКВЕ
25. август - 02. септембар

КРФ 09 - 17. септембар
Видо, Плава гробница...

**КРСТОВДАН У СВЕТОЈ
ЗЕМЉИ**
20 - 28. септембар

ЦАРИГРАД - авионом
11 - 16. октобар

СВЕТИЊЕ ГРЧКЕ
22 - 29. октобар

ОСТРОГ
Сваког викенда

У ЕПАРХИЈИ БИХАЋКО-ПЕТРОВАЧКО Гламочки сабор

Традиционални Гламочки сабор је одржан 19. јула 2015, а окупљање Гламочана отпочело је служењем Свете Литургије у Храму Свете Тројице, коју је служио Епископ бихаћко-петровачки Атанасије уз саслужење протојереја-ставрофора Илије Летића, протојереја Слободана Кљајића, пароха гламочког, и протођакона Николе Перковића.

Литургији је присуствовао и молитвено учествовао са многобројним вјерним народом и начелник Општине Гламоч Радован Марковић.

У својој бесједи Епископ Атанасије је подсетио на чињеницу о великом расијавању српског народа са овога простора у Србију, Европу и Америку, и подсетио да није довољно подизати само туђе градове и њих изграђивати, дограђивати и улепшавати, него је потребно обнављати и свој завичај.

После Свете Литургије у порти храма је одржан пригодан културно-умјетнички програм. По завршетку културно-умјетничког програма уследила је трпеза љубави за Епископа, свештенство и вјерни народ а за њену припрему се по-

трудио начелник Општине Гламоч Радован Марковић са својим сарадницима.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

УАЕМ

Слава Цркве Св. Прокопија

Светом Архиепископском Литургијом, 21. јула 2015, којом је начествовао Епископ топлички Арсеније, уз саслужење свештенства храма и Архиепископије београдско-карловачке, прослављена је храмовна слава Цркве Светог великомученика Прокопија на београдском гробљу Орловача.

У архипастирској беседи Владика је поучио верни народ житијем Светог великомученика Прокопија, светитеља који је веома поштован у нашем народу. Преломивши славски колач у славу и част Господа и Светог Прокопија, Владика Арсеније пренео благослов Његове Светости Патријарха српског Иринеја слављеницима и присутним гостима.

У БЕРАНАМА

Посјета предсједника Николића

Поводом дана општине Беране, 21. јула 2015, одржана је свечана сједница Скупштине општине Беране на којој је предсједнику Србије Томиславу Николићу уручена повеља почасног грађанина Берана. Након ове свечане церемоније предсједник Николић је посетио Катедрални манастир Епархије будимљанско-никшићке – Ђурђевог Ступова, гдје је, тим поводом, за високог госта Епископ Јоаникије уприличио свечани пријем.

Он је предсједника Србије упознао укратко са историјатом ове древне немањичке задужбине и рекао: „Господине предсједниче,

добро нам дошли. Нека овај Ваш долазак у Беране и у манастир Ђурђевог Ступова отвори нову страницу добрих, лијепих, братских односа између Србије и Црне Горе. Ако има светиње која је вјековима повезивала Србију и Црну Гору и ако има племена које је вјековима повезивало Црну Гору и Србију то је управо манастир Ђурђеви Ступови и племе војводе Васа.“

„Нека Вам Пресвета Богородица у томе буде на помоћи, желим Вама, Вашем дому и цијелом српском народу, кога ви престаљате, многаја, благаја и вјечнаја лета“, поручио је Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије, приликом посјете Томислава Николића манастиру Ђурђеви Ступови.

Свечаној сједници у Беранама присуствовао је и предсједник Црне Горе Филип Вујановић.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У СТАРОМ ГРАЦКУ

16 година од масакра

Шеснаест година после зверског убиства четрнаесторице жетелаца у Старом Грацку служен је парастос жртвама овог масакра. Парастосу, који је 23. јула 2015. године служио Епископ рашко-призренски Теодосије уз саслужење свештенства архиепископског намесништва приштинског, поред мештана Старог Грацка присуствовали су и директор Канцеларије за Косово и Метохију Марко Ђурић, заменик премијера у Влади Косова Бранимир Стојановић, министар за заједнице и повратак Далибор Јевтић, градоначелник општине Грачаница Владета Костић као и други представници институција и предузећа са простора централног Космета.

Извор: Епархија рашко-призренска ■■

Апел за помоћ

Драга браћо и сестре,

Жељка Поповић Исајев се већ дуже време бори са остеосаркомом, тешким обликом канцера. Њена храбра борба траје преко десет година – одстрањен јој је и замењен један кичмени пршљен, прошла је много хемиотерапија и хируршких интервенција. Сада јој је потребна хитна операција од које јој зависи живот. Такве интервенције врше се само у Болоњи, у Италији, где би јој одстранили део кичме који је нажалост поново захваћен овом тешком болешћу.

Ова операција кошта око 40.000 евра и може се заказати тек када се средства прикупе. С обзиром на то да је интервенцију потребно обавити у најкраћем могућем ро-

ку, апелујемо на све вас, браћо и сестре, да у складу са својим могућностима помогнете овој младој жени да преживи и ово искушење и добије прилику да настави са подизањем и одгајањем своје трогодишње ћерке.

Хвала свима на несебичној помоћи!

Број рачуна на који се може извршити динарска уплата је: 285-2015000000505-30.

Инструкције за плаћање из иностранства EUR:

Intermediary bank: SABRSI2X

Acc. with institution: SABRRSBG

Benificiary customer:

RS35285201000000058121

Zeljka Popovic Isajev